STRIP SCHRIFT

Prijs ƒ 7,75
Bfr. 155

CAROL VOGES
TARZAN OF THE APES
HERGÉ

323 - JAARGANG 32 NUMMER 6 - 'S WERELDS OUDSTE STRIPINFORMATIEBLAD - VERSCHIJNT 10x PER JAAR

AGENDA

t/m begin januari 2000
Expositie Henk Sprenger, Galerie Lambiek, Kerkstraat 78, Amsterdam, info: (+31)(0)20-6267543, of via e-mail: lambiek@lambiek.net

t/m 2 januari 2000
Expositie Daniel Clowes en Chris Ware, Museum Zwijgershoek, Regentiestraat 61-63, St. Niklaas, België, info: (+32)(0)16-200110.

t/m 30 januari 2000
Expositie 'De wereld van Kuifje', Museum voor Communicatie (voorheen PTT Museum), Zeestraat 82, 's-Gravenhage, info: (+31)(0)70-3307500.

t/m 27 februari 2000
Expositie 'Hommage aan de pioniers', met ±200 originele platen van onder anderen Cuvelier, Dineur, Hubinon, Jijé, Laudy, Mitacq, Sirius en Tillieux, Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2191980.

t/m 5 maart 2000
Expositie 'Restrospectieve Roba', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2191980.

t/m 14 mei 2000
Expositie 'Heer Bommel en de natuur', Kasteel Groeneveld, Groeneveld 2, Baarn, info: (+31)(0)35-5420446.

16 januari 2000
6e Strip-, platen- & cd-beurs, Alpheusdal, Filip Williotstraat 22, Berchem (Antwerpen), België, info: (+32)(0)3-2362540.

26 t/m 30 januari 2000
27e Stripfestival van Angoulême, met deze keer extra veel aandacht vóór België, Angoulême, Frankrijk, info: (+33) 5-45978650.

27 februari 2000
2e Grote Stripbeurs van De Randstad, Darling Market, Rijswijk, info: (+31)(0)40-2466588/(0)6-23662828.

9 april 2000
Ruilbeurs van Stripclub Tafelrond, met signeersessies van Ron van Riet, Dirk Stallaert en Eric de Rop, Zaal 'Het Bad', Martelarenlaan, Leuven, info: (+32)(0)16-236597.

DE MEEST ACTUELE AGENDA OP STRIPGEBIED KUNT U BINNENKORT WEER RAADPLEGEN VIA HET WORLD WIDE WEB VAN HET INTERNET OP ONZE NIEUWE STRIPSCHRIFTPAGINA'S

Bits & Pieces

WWW

Onomstotelijk is de twintigste eeuw het tijdperk van de strip. Opgekomen als aarzelend strookje aan het eind van de vorige eeuw, uiteengespat als een zeepbel die ballonteksten vervoert aan het eind van deze eeuw. De strip kwam, zag en ging heen. Halverwege de eeuw vervloekt door dorre vijanden van het beeld die een te machtig wapen zagen ontstaan. Toegejuicht door velen die graag plaatjes en praatjes tegelijk bekijken. Een cultuurkind dat ruim honderd jaar is geworden. Maar nu op sterven na dood. Of toch niet?

Het heeft even geduurd maar nu besteedt het NRC weer artikeltjes aan het stripverhaal. Dick Rondeltap heeft zijn pen weer gevonden. Maar wel een beetje vreemde pen. Zo'n beetje elke dag publiceert hij wel een kort tekstje onder een aflevering van een veelal Amerikaans beeldverhaal. De Griffy's en de Smitty's zijn niet van de lucht. En ze worden gepubliceerd in de Boston Globe of de Los Angeles Times. De strips worden als het ware even tegen het licht gehouden en de lezer neemt kennis van nieuwe strips. Een aardige ontwikkeling. Waar komt dat nu zo opeens vandaan?

Als oplettende lezer zie ik dat onder elke strip wel even verwezen wordt naar een of andere internet-site. Kingfeatures dot nog wat. Of zoiets. Opeens zie ik de nieuwe informatiebron van onze journalist. Hij stapt 's ochtends uit zijn bed, drukt even op zijn on-line-muis en hup daar rolt wat algemene informatie van het internet. En daar ligt dampend en wel een artikeltje voor hem klaar. Smeuïg geredigeerd door een goede webmaster in den vreemde leveren diverse sites keurig een boterham voor Dick op.

Maar als er zoveel over strips op het internet staat dat een journalist zonder inspanning zijn boterham kan verdienen, waarom is er dan geen Internet Striptijdschrift? Gratis voor elke auteur. Waarop elke auteur zijn pagina's voorpubliceert. En de clou zet de stripmaker er niet op. 'Alleen de lezers van mijn albums weten hoe het afloopt' meldt de hufterige banner onderaan de laatst gepubliceerde pagina.

Ik zie het al helemaal voor me. Elke stripmaker in Nederland krijgt via het Prins Bernhard Fonds een pracht scanner. Op die scanner deponeert de stripmaker elke dag of elke maand zijn zwart/wit-product voorzien van kleurindicaties. Automatisch kleurt de stripmakers-website de juiste velden in. En daar staat geurend en flitsend de pagina op het web. *WWW.stripmaker.nl* is gereed!

En we gaan verder. Alle oude albums gaan onder de scanlamp door. Vullen die site! En adverteren op die site. Maak een portal. Zo'n basisingang voor alles wat met een onderwerp te maken heeft. De Strip-portal. Of wordt desnoods een gratis internet-provider. Met alleen maar stripreclame. Alles over tekenaars, albums, artikelen, stripdagen enzovoort. Er zijn tenslotte al drie miljoen internetpassagiers in Nederland die mee kijken. Dit alles ondersteund met een leuke informatiecampagne in alle kranten. Daar moet toch brood in zitten.

Ik verkneukel me al. Voor de oudere jongere worden de nieuwe strips gewoon verpakt in een nep-Pep-omslag. Voor de Noordhollanders wordt de stripinformatie verpakt in een gedateerd Striprofielhoesje. En de Nijmegenaren krijgen gewoon type-lettertjes op hun scherm voor het juiste Zozolala-gevoel. Voor de nu zestienjarigen komt nog één keer Oom Han Peekel voorbij webben. In een kort videofragment glimpiept Oom Han met de guitige oogjes vanuit de rechtszaal naar zijn vroegere kijkertjes. En ook op internet-video doet Dick Matena nog eens voor hoe je na cafébezoek met een fiets tegen een Belgische boom rijdt. En het Groninger Stripmuseum is nog steeds niet klaar met zijn startpagina.

Fantastisch. Honderd jaar stripgeschiedenis zomaar beschikbaar. En in de wedstrijd 'Stel je eigen stripboek samen' krijgt de internet-gebruiker 250 verschillende plaatjes van Suske en Wiske voorgeschoteld op basis waarvan hij elk van de albums blijkt te kunnen namaken. Kuifje ontbreekt gewoon vanwege de rechtenkwesties. En de dikke Matla-logus is illegaal integraal op het net gepubliceerd. In de catalogusprijzen is continu het Pinokkio-afbraakvirus actief, telkens als de oorspronkelijke eigenaar probeert de prijzen onheus op te krikken. Er zijn dus legio mogelijkheden om de strip nieuw leven in te blazen. Bedrukt papier is uit. Elektronische schermen zijn in.

Er is maar één conclusie mogelijk aan het eind van deze eeuw. Bits en strips hebben ook in de 21e eeuw veel gemeen met elkaar. Proost!

Ben Bits

STRIP SCHRIFT

Jaargang 32 - december 1999 - nummer 6 (323)

Verschijnt 10 maal per jaar
Stripschrift wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie in opdracht van Het Stripschap
De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs

Redactie
Pieter van Cleef, Jeroen Mirck, Arco van Os, Rik Sanders

Medewerkenden
Tijs Bagchus, Olav Beemer, Ben Bits, Ruud Booms, Erik van der Hoeven, Robin Kerkhof, Just de Leeuwe, Willard Mans, Lorenzo Mattotti, Gert Meesters, Rob van der Nol, Hans Pols, Rinie van Rijsingen, Fredrik Strömberg, Rudy Vrooman, Hennie van der Zouw

Koeriersdiensten
Willem Hulleman

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
Telefoon: 010 - 220 10 63, telefax: 010 - 421 06 08
E-mail: redactie@stripschrift.nl
WWW: http://ourworld.compuserve.com/homepages/Stripschrift

Uitgever
Uitgeverij Stripstift
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam

Abonnementen
Abonnementen-administratie Stripschrift
t.a.v. Willem Naber
Postbus 11335
1001 GH Amsterdam
Telefoon: 026 - 339 20 85, telefax: 026 - 339 20 86
E-mail: administratie@stripschrift.nl
Abonnementsprijs ƒ69,95 / Bfr.1440
Leden van Het Stripschap ƒ2,50 / Bfr.50 korting
Nederland: Giro 209948 of Bank 82.67.01.523
ten name van Stripschrift, Amsterdam
België: Bank 721-520.62.74-81
ten gunste van Het Stripschap, Turnhout
Opzeggingen alléén schriftelijk en uiterlijk twee maanden voor het aflopen van een abonnementsjaar
Foreign subscriptions on request

Reprorecht
Het overnemen, evenals het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met:
Pieter van Cleef
Springendallaan 23
1333 WN Almere
Telefoon: 06 - 25 16 87 20
E-mail: adverteren@stripschrift.nl

Druk
Drukpartners, Amsterdam

Distributie
Het Raadsel, Amsterdam-Antwerpen

Omslag
Carol Voges,
Wilma Leenders (inkleuring) en Rob van der Nol (scans)

ISSN 0165-845X

Redactioneel

Aan de tragedie rond het steeds kleiner wordende publicatiepodium voor stripmakers lijkt geen einde te komen. Na het verdwijnen van bladen als Striparazzi en Incognito, lijkt het beeldverhaal nu ter discussie te staan bij publieksbladen. Neem nou Nieuwe Revu. Dit blad kan al jaren bogen op een cluster strips dat voor veel lezers de belangrijkste reden is om het blad in te kijken. Gerrit de Jager maakt De familie Doorzon, Eric Schreurs poept Joop Klepzeiker uit en Hein de Kort friemelt Dirk & Désirée op papier. Drie boegbeelden van het Nederlandse beeldverhaal. (De vierde strip, Cowboy Henk, was eerder al verdwenen, omdat het Revu-publiek moeilijk met absurde humor overweg kan.)

De lezers zullen medio november vreemd hebben opgekeken bij de restyling van hun blad: de hoofdredactie heeft besloten om de inbreng van stripauteurs terug te brengen van een hele pagina tot twee stroken, verdeeld over twee nevengeschikte rubriekspagina's. Kortom, drie toonaangevende stripreeksen werden weggemoffeld in de marge van hun vaste publicatiemedium. De reactie van de betrokkenen laat zich raden: De Jager, De Kort en Schreurs zijn razend op Revu en ventileerden hun onvrede in Het Parool. Uit protest verbasterde Gerrit de Jager zelfs zijn stripreeks tot De familie Kantoorzon.

De vraag rijst waarom Nieuwe Revu haar drie kippen met gouden eieren heeft gekortwiekt. Het wegmoffelen van de strips betekent een marginalisatie van hun traditionele inbreng in dit tijdschrift. De volgende stap is waarschijnlijk dat ze ooit nog eens helemaal zullen verdwijnen. Het alternatief is dan iets in de trant van een door de computer geconcipieerde vervolgreeks met Lara Croft. Lekker wijf, lekker goedkoop te produceren. Feit is dat Nieuwe Revu het beeldverhaal een slechte dienst bewijst. Tegelijkertijd roept deze hele heisa op tot discussie over de wèrkelijke positie die strips in medialand innemen. De donderwolken aan het zwerk mogen we niet negeren.

Inhoud

2 **AGENDA**
2 **BITS & PIECES** Ben Bits
4 **CAROL VOGES** Rob van der Nol
11 **LAND IN ZICHT** Fredrik Strömberg
12 **DE AVONTUREN VAN HERGÉ** Erik van der Hoeven
14 **DE WEDERGEBOORTE VAN TARZAN** Hennie van der Zouw
18 **GUIDO GEZELLE ALS RAZENDE REPORTER** Willard Mans
22 **LOUIS PAUL BOON IN DE STRIP** Willard Mans
24 **BOEKEN**
27 **VIDEO**
28 **ACTUALITEITEN**
32 **AANSTORMEND GEWELD** Gert Meesters
34 **STARS & STRIPS** Olav Beemer
36 **KLEIN LEED... GROOT NIEUWS!** Lorenzo Mattotti

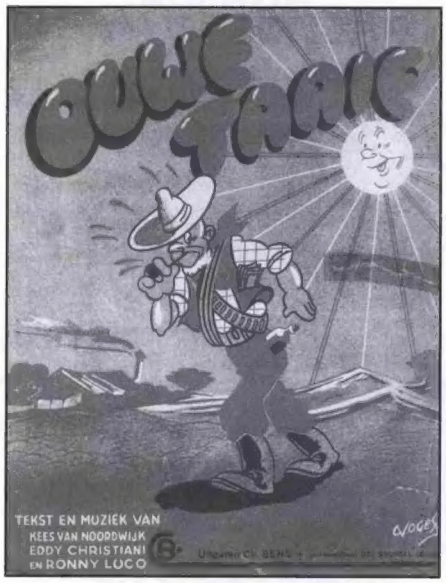

***Ouwe Taaie*, hier in een Vlaamse uitgave.**

In de oorlog bent u bij Joop Geesink **gaan werken.**

Carol Voges: Ja, dat klopt. Ik was toen nog heel jong, een jaar of zeventien. Maar Geesink zag wel wat in de tekeningen die ik hem liet zien en hij heeft me toen aangenomen voor een tekenfilm die hij aan het maken was: *Pierus Peddelaar*. Dat was een reclamefilm voor de *Nederlandse Spoorwegen*.

Toen werd ik dus ineens geconfronteerd met tekenfilm en dat was heel wat anders dan ik gewend was. Toch heb ik er veel van geleerd, vooral hoe je een figuurtje moet opbouwen.

De studio was gevestigd in zijn eigen huis en daar zaten we dus die tekenfilm te maken. Beneden was de studio en boven woonde hij met zijn lieftallige Betty. Tussen de mensen die er werkten zat ook **Henk Kabos**, dat was een kei in animatie, en **Frans van Lamsweerde**, die de achtergronden voor *Pierus Peddelaar* schilderde. Dat deed hij heel knap, maar het was allemaal wel heel erg op de Disney-stijl geënt.

Toen vormde Geesink samen met Marten Toonder **een nieuwe tekenfilmstudio.**

Ja, en ik ben toen uiteraard ook voor Toonder gaan werken.

Heeft u ook nog aan de film *Tom Poes ontdekt het geheim van de blauwe aarde* **gewerkt?**

Nee, daar heb ik niets aan gedaan. Ik heb bij Toonder eigenlijk nooit meer aan tekenfilms gewerkt. Ik deed daar hoofdzakelijk illustraties en natuurlijk de *Tom Poes*-strip. Toonder had daar in die tijd zelf erg weinig tijd voor. Hij was druk bezig met die film. Ik weet nog dat hij zelfs een paar keer naar

Carol Voges

Zijn jeugd bracht Carol Voges **(*Amsterdam, 19 juni 1925*) door in het Amsterdamse Betondorp, vlakbij het voormalig Ajax-stadion. Zijn vader was een verdienstelijk tekenaar en schilder. Voges herinnert zich: 'Vader tekende heel veel. Vaak, als we 's ochtends uit ons bed kwamen, lagen er in de kamer tekeningen die vader de avond ervoor had gemaakt. Meestal waren dat studies van mijn moeders' handen in allerlei standen, gevouwen, over elkaar of breiend.' Ook Carol Voges bleek talent voor tekenen te hebben, iets dat door zijn ouders werd aangemoedigd. Menig zondag brachten vader en zoon door in het Rijksmuseum. 'We liepen dan naar het Rijksmuseum, want de tram was te duur voor ons. Daar hebben we ik weet-niet-hoeveel uren doorgebracht. Daarna dronken of aten we nog wat op het Rembrandtplein en liepen weer terug naar huis.' Aan tekenmateriaal en papier was geen gebrek in huize Voges: 'Mijn vader werkte bij het GEB en daar drukten ze van die grote plattegronden waarop stond aangegeven waar de leidingen liepen. Op de achterkant daarvan kon je fantastisch tekenen.'**

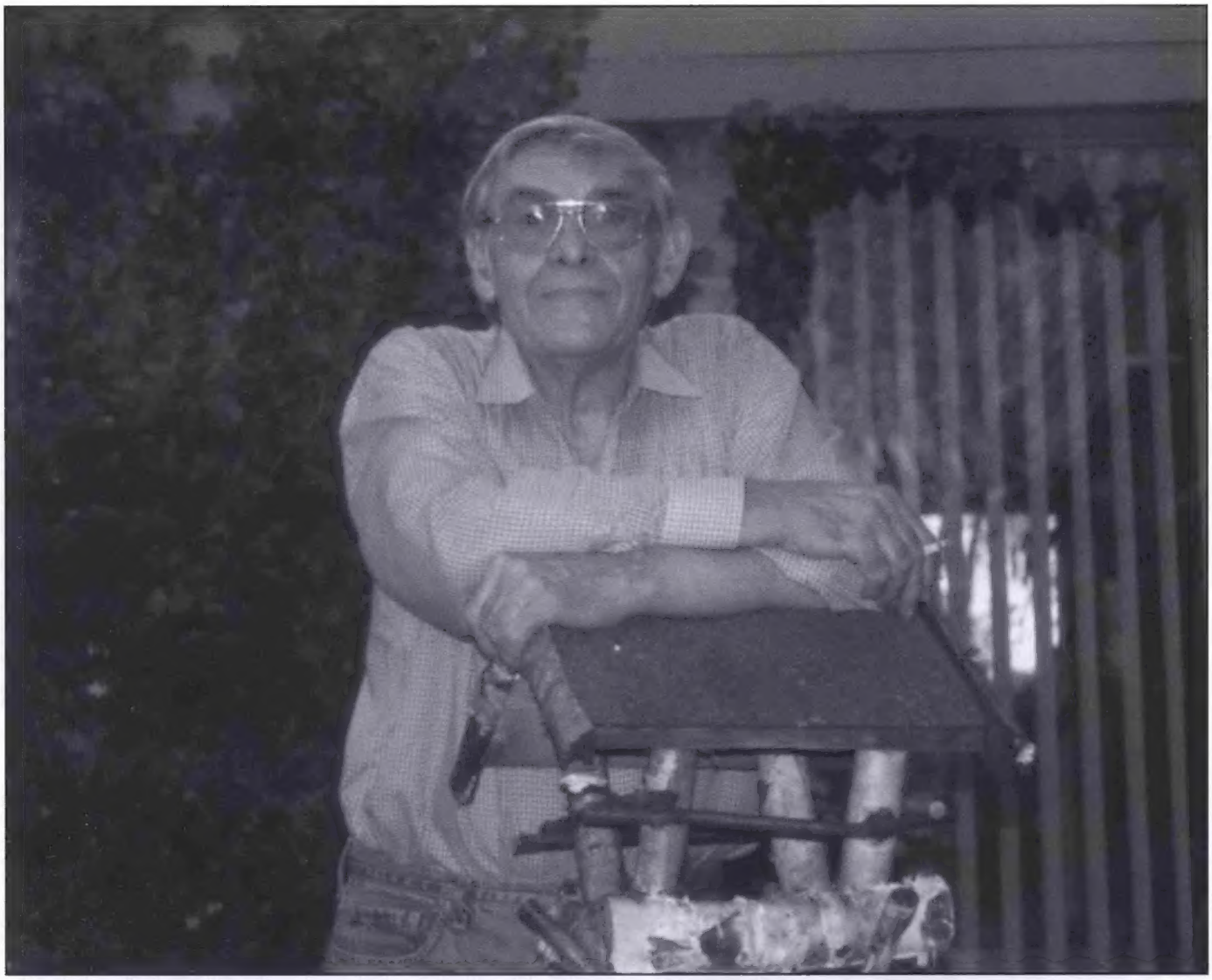

FOTO ROB VAN DER NOL

door
ROB VAN DER NOL

Duitsland is geweest in verband daarmee. Mensen hebben Toonder wel eens verweten dat hij voor de Duitsers werkte, maar dat is niet waar. Het was wel een Duitse filmmaatschappij, maar dat had niets met de 'Duitsers' te maken. Daarbij, hij moest voor die meer dan honderd mensen zorgen die op de studio's werkten en dat kon alleen maar door die film. Daardoor kregen wij allemaal een vrijstelling zodat we niet naar Duitsland hoefden voor de *arbeitseinzats*. Een hoop mensen heeft hij op die manier het leven gered. Dat kan ik niet genoeg benadrukken.

U tekende toen dus aan de *Tom Poes*-**strip.**
Ja, in het begin maakte ik alleen de potloodschetsen. Die gingen dan naar de heer Toonder en die corrigeerde ze, of schreef er commentaar bij. Dan zette **Wim Lensen** ze in inkt. Later ben ik ook gaan inkten.

Ouwe Taaie

Toonder was in die tijd ook betrokken bij het verzet. Hij maakte spotprenten en vervalste allerlei documenten en stempels. Heeft u daar ooit iets van gemerkt?
Nee, daar heb ik nooit iets van geweten. In ieder geval niet in die tijd. Dat hield hij perfect verborgen.
Zelf heb ik ook het een en ander voor het verzet gedaan. Ik heb heel wat spotprenten getekend. Die werden dan gedrukt en als een soort van vlugschrift op lantarenpalen en meterkasten geplakt.
En ook indirect was ik bij een soort verzet betrokken. Het kleine verzet, zou je het kunnen noemen. Ik maakte namelijk ook omslagen voor bladmuziek in mijn vrije tijd. Dat waren titels als *Ouwe Taaie, Ik zie de zon, al schijnt ze niet, Zonnig Madeira* en *Eens zal de Betuwe in bloei weer staan*. Nú lijkt het misschien wat overdreven, maar in die tijd wekten die liederen bij de kopers en luisteraars in hoge mate nationale Oranje-gevoelens op. '*Ze krijgen ons niet klein!*'
Ouwe Taaie was een regelrechte topper in de laatste oorlogsjaren. Iedereen kende het lied en zong het mee... Maar dat was het niet alleen! *Ouwe Taaie* was vrijheid, was Amerika! Op het omslag had ik een cowboy getekend die door een woestijn loopt.
Nu was het natuurlijk zo, dat de muziekwinkels leeg begonnen te raken en er was nauwelijks meer aanvoer van nieuwe instrumenten. Nog nooit ben ik zo trots geweest als toen ik zag hoe de etaleur van de muziekwinkel in de Reguliersbreestraat zijn

***Boven*, Samen met Hans G. Kresse illustreerde Voges het boek *Nog even een verhaaltje...* van Henk de Wolf.**

***Links*, De onsterfelijke Pa Pinkelman en zijn Tante Pollewop.**

Woensdagavond in het Stadion.
REEDS KORT NA DE OPENING VAN HET WIELERSEIZOEN....
WIELERSEIZOEN
SCHULTE HIELD 'T STALEN ROS OP STAL EN VERSCHEEN SLECHTS ALS BELANG.. STELLENDE AAN DE BAAN
NOORDELOOS, IN DE MAATSCHAPPY EEN ACHTENSWAARDIG VARKOLOOC ONTWIKKELDE EEN SNELHEID DIE VEEL GOEDS BELOOFDE VOOR DE VLEES EN WORSTZUCHTIGE AMSTERDAMMERS...
TER WYL BOSLAND, DOOR ALS OVERWINNAAR UIT HET STRYD, PERK TE RYDEN, ER EEN DIKKE PAAR ACHTER ZETTE

Boven, Al vrij kort na de bevrijding verschenen tekeningen van Voges in *de Volkskrant*, zoals deze van 28 juli 1945.
***Rechts*, Sportcartoon voor *De Telegraaf*, gepubliceerd op 26 mei 1944.**

lege etalage van boven tot onder had volgehangen met de bladmuziek van *Ouwe Taaie*. Die cowboy uit het Wilde Westen, met zijn breedgerande hoed... dat liedje was voor veel Nederlanders een vrijheidslied geworden.

Dat was een harde tijd...

Zeker de oorlogswinter was zwaar. Het was een hele strenge winter en er was nauwelijks nog iets te koop in de winkels. Geesink heeft me toen nog fantastisch uit de brand geholpen. Ik had op een gegeven moment geen schoenen meer aan mijn voeten, en toen ben ik iedereen langsgegaan die me misschien zou kunnen helpen. Zo ging dat in die tijd. Geesink heeft me toen een paar van zijn schoenen gegeven. Dat waren hele mooie, stevige schoenen waar ik de rest van de oorlog op heb gelopen.

Godfried Bomans

Eén van de tekenaars die op de studio's rondliepen was Hans Kresse**...**

Nou, daar noem je er een. Wat kon die man tekenen! Hij was in die tijd heel druk bezig met het bestuderen van spieren. In *Eric de Noorman* kun je duidelijk zien dat hij daar profijt van heeft gehad.

Aanvankelijk zat Kresse bij een stel andere tekenaars in een ruimte, maar dat beviel hem niet zo goed, geloof ik. Hij is in ieder geval een etage hoger in een kamertje apart gaan zitten. Hij deed toen van alles en nog wat. Ik heb nog met hem samengewerkt aan het boek *Nog even een verhaaltje...* van **Henk de Wolf**. Daarvoor hebben we elk een deel van de illustraties gemaakt.

Maar er zaten natuurlijk veel meer tekenaars bij Toonder. Mensen als **Wim Bijmoer**, **Henk Sprenger**, **Jan van Exter** en **Siem Praamsma**, die altijd met een groen uitgeslagen trompet rondliep. Daar speelde hij soms op, maar meestal liep hij er alleen maar mee rond.

U werkte in die tijd ook zelf voor *De Telegraaf*.

Dat klopt. Voor *De Telegraaf* werkte een Joodse tekenaar, **Uschi**. Die maakte sportcartoons. Maar op een zeker moment dorst hij niet meer over straat en moest de krant op zoek naar een andere tekenaar. Via Toonder zijn ze toen bij mij gekomen en daardoor heb ik menig uur op sportvelden en in kleedkamers doorgebracht.

Dan zat ik daar uren om alles te volgen en schetsen te maken, ging naar huis en werkte dat 's avonds uit tot een soort van stripverhaaltje. Dat bracht ik dan 's ochtend vroeg naar de sportredacteur, **H.J. Looman**, en wandelde naar de Toonder Studio's om daar weer aan de slag te gaan. Krankzinnig eigenlijk, als ik er nu over nadenk, maar toen vond ik het heel normaal.

Ook **Joop Lücker** heb ik in die tijd ontmoet en dat is een belangrijke ontmoeting geweest. Hij werkte ook bij *De Telegraaf*, maar heeft na de oorlog *de Volkskrant* groot gemaakt. Hij kwam op een gegeven mo-

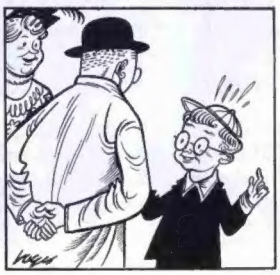

ment bij mij thuis op bezoek. Ik geloof dat dat nog net aan het eind van de oorlog was. Hij vroeg me toen of ik voor hem tekeningen kon maken. Straatscènes en belangrijke militairen en zo. Er was in die tijd bijna geen materiaal meer om foto's te maken, maar ze wilden toch plaatjes in de krant hebben. Dat aanbod heb ik toen aangenomen en zodoende werd ik één van de vaste tekenaars van *de Volkskrant*.

Godfried

En dat leidde weer tot *Pa Pinkelman*...

Precies! Dat heb ik later ook steeds weer ondervonden, dat het één weer tot het ander leidt.

Op een gegeven moment vroeg Lücker me of ik misschien ook een strip zou kunnen tekenen. Dat was een beetje een vreemde vraag, want hij wist natuurlijk dondersgoed wat ik bij Toonder had gedaan. Ik zei dan ook dat dat wel zou lukken. Hij vroeg me toen contact op te nemen met **Godfried Bomans**, want die zou de strip gaan schrijven.

Nu had ik wel eens van Bomans gehoord, want ik kende zijn *Eric, of het klein insectenboek*. Dus ben ik naar Haarlem getogen om één en ander met hem te bespreken. Ik zie het nog voor me, dat ik hem daar de eerste keer zag, in zijn huis aan de Zonnelaan. Hij was ziek en lag in een groot houten bed. Daar, aan de rand van dat bed, hebben we toen plannen gemaakt, voor zover dat gaat met een zieke die zei nog nooit een strip gelezen te hebben. Ik geloofde dat niet helemaal en toen ik Godfried beter leerde kennen, ben ik er nog meer aan gaan twijfelen.

Op de terugweg in de trein heb ik toen, op de achterkant van een enveloppe, de eerste ontwerpen gemaakt van *Pa Pinkelman* en *Tante Pollewop*. Die heb ik thuis verder uitgewerkt en aan Godfried gestuurd. Die was heel enthousiast en is aan de slag gegaan.

Okki
WAARIN OPGENOMEN DE ENGELBEWAARDER
KATHOLIEK JEUGDTIJDSCHRIFT VOOR DE BENELUX
Nr. 36 - 3 juni 1961 - 42e jaargang - 15 cent - 3 frank
„Houd de dief!" riep een oud vrouwtje.
Maar agent Joepie was bang voor de regen.
Vogu

Heeft u ook de namen voor ze bedacht?

Nee, hoor. Dat heeft Godfried gedaan. Aanvankelijke heette hij Pa Knetterteen, maar dat vond Lücker te plat en toen is het Pinkelman geworden.

Bij de eerste afleveringen staat een heel kort onderschriftje, maar verderop in de reeks worden de teksten steeds langer en langer...

Ik denk dat Godfried er zin in kreeg. In het begin dacht niemand dat het lang zou duren, maar uiteindelijk hebben we vier verhalen gemaakt met in totaal vierhonderd afleveringen.

Waarom is *Pinkelman* **gestopt?**

Ik denk dat Godfried er geen zin meer in had. Hij moest natuurlijk elke dag een aflevering schrijven en dat kostte hem teveel tijd. Hij schreef nog veel meer dingen en reisde door het hele land voor openingen en lezingen.

Het ging dan ook steeds moeizamer en ik kreeg m'n teksten steeds gekker aangeleverd. Meestal ging het wel per post, maar Godfried belde ook regelmatig de teksten door. Eén van die gesprekken kan ik me nog goed herinneren:

'Ja, hallo, met Carol Voges.'

'Ben jij dat Carol?'

'Ja, Godfried, met mij'

'Kun je me goed horen?' Kraakkraak, pieppiep.

'Ja, Godfried, dat gaat best. Waar zit je eigenlijk?'

'Ik zit hier in Limburg, in een kasteeltje.' *Pieppiep, tuuttuut.*

Nu moet je weten dat in die tijd de telefoonverbindingen nog niet je-van-het waren.

'Maar Carol, waar ik voor bel. Ik heb de tekst voor *Pinkelman* geschreven, en daar moet jij nog plaatjes bij maken. Zal je ik je nu dan even zeggen

***Rechtsboven*, Okki 36 van 3 juni 1961 met *Agent Joepie was bang voor regen*.**

***Rechts*, Alle 63 stukjes van Pa Pinkelman Puzzel 3, uitgebracht door Eldorado.**

***Links*, Kareltje Flens en Flop uit de *Pinkelman*-verhalen. Kareltje was schatrijk en had overal bedienden voor. Zo had hij het negertje Flop aangenomen om alles op te eten, wat hij zelf niet lustte.**

***Geheel links*, Aflevering 40 uit het tweede *Pinkelman*-verhaal: *De avonturen van Tante Pollewop*.**

wat er op moet komen te staan, dan kun jij ze misschien even maken en straks nog naar de krant brengen.' *Pieptuut.*
Ik geloof, dat hij me toen om een uur of één, halftwee belde en ik moest dus nog diezelfde middag die strook bij de krant brengen. Dat was natuurlijk gekkenwerk.

Maar u had dus wel een goed contact met Bomans. Wat was het voor man?

Ach, weet je, met Godfried kon je lachen. Je wist nooit waar je aan toe was met die man. Ik zal nou niet direct beweren dat'ie gek was, maar toch in ieder geval prettig gestoord.
Ik was een keer bij hem om een portret van hem te tekenen voor een tijdschrift dat een artikel over hem zou plaatsen. Dus ik naar Haarlem. Als ik trouwens had geweten, dat de man die bij Godfried op bezoek was, **Albert Verweij** was, had ik, denk ik, geen lijn op papier gekregen. Maar goed, dat wist ik niet, dus ik ging aan de slag.
Toen ik klaar was zei Godfried: 'Zeg, Carol, ik heb eigenlijk best zin om een toertje te gaan maken. Ga je mee?' Bleek dat hij twee brommers achter in de tuin had staan waarmee we toen Haarlem en Heemstede een paar uur lang onveilig hebben gemaakt. We zijn toen geëindigd bij een poffertjeskraam, want Godfried was een echt gezelligheidsmens. En volgens mij dol op poffertjes...
Ik ben ook nog een keer met hem meegeweest toen hij in Tilburg een lezing moest houden. Dat was bij de Paters van het Heilig Hart. Om te beginnen was er bij die zaal een museumpje met 'boeren'-kunst. Daar hingen onder andere paneeltjes waarop op aandoenlijke wijze bijbelse taferelen waren geschilderd.
Toen we naar de zaal gingen dook Godfried weg in de kraag van zijn jas en zei mij hetzelfde te doen. Daar zaten we dus verscholen in het publiek, terwijl iedereen nieuwsgierig om zich heen zat te kijken om te zien of Godfried Bomans al was gearriveerd. Pas toen hij gevraagd werd op het podium te komen, stond hij op en liep triomfantelijk naar voren.
Die avond logeerden we in een klein boerenhotelletje. Toen ik al in bed lag, werd er zachtjes op de deur geklopt.'
'Carol, ben je nog wakker?'
Toen ik zei dat hij binnen kon komen, verscheen er een brilloos hoofd om de hoek van de deur. Hij droeg een blauw-gestreepte pyjama, hij had zijn bril niet op en zijn haar zat door de war.
'Carol, ik kan niet slapen, want ik heb niets te lezen bij me. En nou lees ik altijd iets voordat ik ga slapen. Ik zag daarstraks dat jij wat tijdschriften bij je had. Zou ik er één mogen lenen?'

Links,
Het zesde deeltje uit de *Tup en Joep*-reeks: *Tup en Joep op stap*.

Rechts,
Ernie en Bert, illustratie voor *Bobo*.

***Van links naar rechts*, Professor Créghel, Sjors, Dinkie en Opa, Jimmy Brown.**

Deze illustraties en die van Pa Pinkelman en Tante Pollewop, Kareltje Flens en Flop elders in dit artikel werden door Carol Voges speciaal ter gelegenheid van dit interview getekend.

Toen ik hem mijn *Sportief* gaf was hij tevreden en ging weer naar bed.
De andere dag in de trein zat ik mijn krantje te lezen toen Godfried iets uit zijn binnenzak haalde en daar heftig mee begon te schudden. Boven mijn schoenen, boven het asbakje, op de stoel naast hem. Nieuwsgierig vroeg ik natuurlijk wat hij aan het doen was. Bleek dat hij uit dat museum een antiek zoutvaatje had gegapt. Dat was een prachtig ding in de vorm van een pater en als je zijn schedel oplichtte, kon je er zout uit strooien. Daar had Godfried de dikste lol in.

Maar hij had ook zijn serieuze kanten...
O, zeker. Je vraagt me naar wat anekdotes, zodat hij nu als een clownesk figuur naar voren komt, maar Godfried was natuurlijk ook een heel serieus man die zijn vak verstond. Hij was een knap schrijver, maar ook bij lezingen en optredens was hij heel professioneel. Hij wist precies hoe hij een zaal moest bespelen. Dan zette hij zijn bril op het puntje van zijn neus en keek een beetje verward in zijn papieren. Maar ondertussen maakte hij de ene scherpe opmerking na de andere. Hij wist de dingen altijd prachtig te ontleden.

Gaandeweg veranderde *Pinkelman* **van een kinderstrip in een volwassenstrip met vooral veel verwijzingen naar de politiek. Had u invloed op de inhoud van de verhalen?**
Nee, dat kwam allemaal van Godfried. Nu was Godfried altijd wel met politiek bezig. Dat zal wel gekomen zijn door zijn vader, die politicus is geweest. Maar hij maakte het steeds bonter in *Pinkelman*. Hij nam alle politici op de hak. Dan zette hij ze in ik weet niet wat voor weiland achter een boerenhek. Of in een poffertjeskraam.

Was dat niet moeilijk, om al die karikaturen te tekenen?
Nee, hoor. Ik maakte in die tijd heel veel politieke karikaturen voor kranten. En ik had natuurlijk in de oorlog die sportprenten gemaakt, dus daar had ik wel ervaring in.
Daarnaast maakte ik ook veel reportagetekeningen. Ik ben onder andere een tijdje met een vissersboot meegeweest om het leven aan boord te verslaan. Dat was machtig om te doen, zo tussen die vissers.

Deed u dat liever dan achter uw tekentafel werken?
Nou... nee. Ik vind het eigenlijk allebei heel leuk. Bij dat reportagewerk kom je op plaatsen en zie je dingen die je anders niet zou zien. Zo snel vaar je niet mee op een vissersboot. Maar het teken aan mijn tafel is weer lekker rustig. Van allebei een beetje dus.

Tup en Joep

U heeft ook veel boeken geïllustreerd...
Teveel om op te noemen. Ik kan me de meeste niet eens meer herinneren. Maar ja, ik heb zoveel getekend in m'n leven. Dat hou je niet meer bij. Ik ben op m'n zestiende, zeventiende begonnen en ik ben nu vierenzeventig. Tel maar uit.
Maar ik heb onder andere prenten gemaakt voor de boeken van **Daan Zonderland** en **Henri Arnoldus**. Van hem heb ik onder andere *Pietje Puk* gedaan en natuurlijk *Tup en Joep*.

Gut, ja. Die twee apen was ik helemaal vergeten. Die boekjes heb ik als kind stukgelezen.
Naast *Pa Pinkelman* **heeft u ook nog andere strips getekend.**
Een heleboel zelfs. Dat was in de tijd van *Pinkelman* al zo. Ik had toen op een gegeven moment drie strips lopen.
Ik heb van alles gedaan. Natuurlijk *Jimmy Brown*, die maakte ik voor *Sportief*, *Dinkie*, *Professor Créghel* en *Sjors*, om er zo wat te noemen.

Hoe kwam het eigenlijk dat u ook *Sjors* **ging doen, naast de strip van** Frans Piët**?**
Ze wilden voor het weekblad *Sjors* ook een *Sjors*-strip hebben, maar Piët had daar - denk ik - geen tijd voor. Toen vroegen ze mij en ik heb die strip toen gemaakt met **Gerard Michon**.
Als kind las ik al de *Sjors*-strips. Dat waren toen nog de originele Amerikaanse afleveringen. Op een gegeven moment is Piët die strip gaan doen, en toen vond ik er eigenlijk niets meer aan. Piët maakte er ineens een raar Hollands stripje van, waarin alle figuurtjes ineens op klompen liepen en zo.
Toen ik dus zelf *Sjors* ging doen, ben ik weer teruggegaan naar de oorspronkelijke opzet van **Branner**.

Was dat niet vervelend, om de figuren van een ander over te nemen in plaats van zelf een personage te creëren?
Nee, hoor. Ik heb al van alles en nog wat getekend en dat heb ik nog nooit vervelend gevonden. Ik zie al heel snel hoe een figuurtje in elkaar zit en wat zijn karakteristieken

zijn. Dat begon al met *Tom Poes*, maar ik heb bij voorbeeld ook decennia lang voor het weekblad *Donald Duck* Disneystrips getekend. Je kunt het zo gek niet verzinnen, of ik heb ze wel getekend. Van *Donald Duck* tot *Knabbel en Babbel*, en alles wat daar tussenin zit. Dat heb ik nooit erg gevonden om te doen en daarbij, er moet ook brood op de plank komen.

Tegenwoordig maakt u nog steeds tekeningen voor *Bobo*...
Ja, dat zijn prenten gebaseerd op de figuren uit *Sesamstraat*. Maar die komen niet alleen in *Bobo*, hoor. Ik heb ze al getekend voor van alles en nog wat, onder andere voor legpuzzels. Dat is leuk werk om te doen, alleen is het wel tijdrovend in die zin, dat mijn schetsen eerst naar Amerika moeten om te worden beoordeeld. Daar zijn ze heel streng in. Maar ik heb de figuren aardig onder controle, dus meestal is het wel goed. Soms moet ik nog een oogje veranderen, maar dan kan ik er verder mee.

Rosa Spier

U woont hier in het Rosa Spier-huis. Dat is toch wel een bijzondere locatie voor een striptekenaar...
Tja, dat weet ik niet. Het Rosa Spier-huis is in de jaren zestig opgericht ter nagedachtenis aan de harpiste **Rosa Spier**. Het huis was bedoeld voor 'bejaarde' kunstenaars die nog wel actief waren op hun gebied. Tegenwoordig zitten hier ook wetenschappers.
Toen ik een aanvraag had ingediend om hier een appartement te krijgen, moest ik wel voor een ballotagecommissie verschijnen, maar ik werd zonder problemen aangenomen.

Wat is het verschil met een gewone bejaardenflat?
Je kunt hier bij voorbeeld een appartement krijgen met een schildersatelier erbij. Maar er zijn ook 'open ateliers' waar je zo naar binnen kunt stappen.

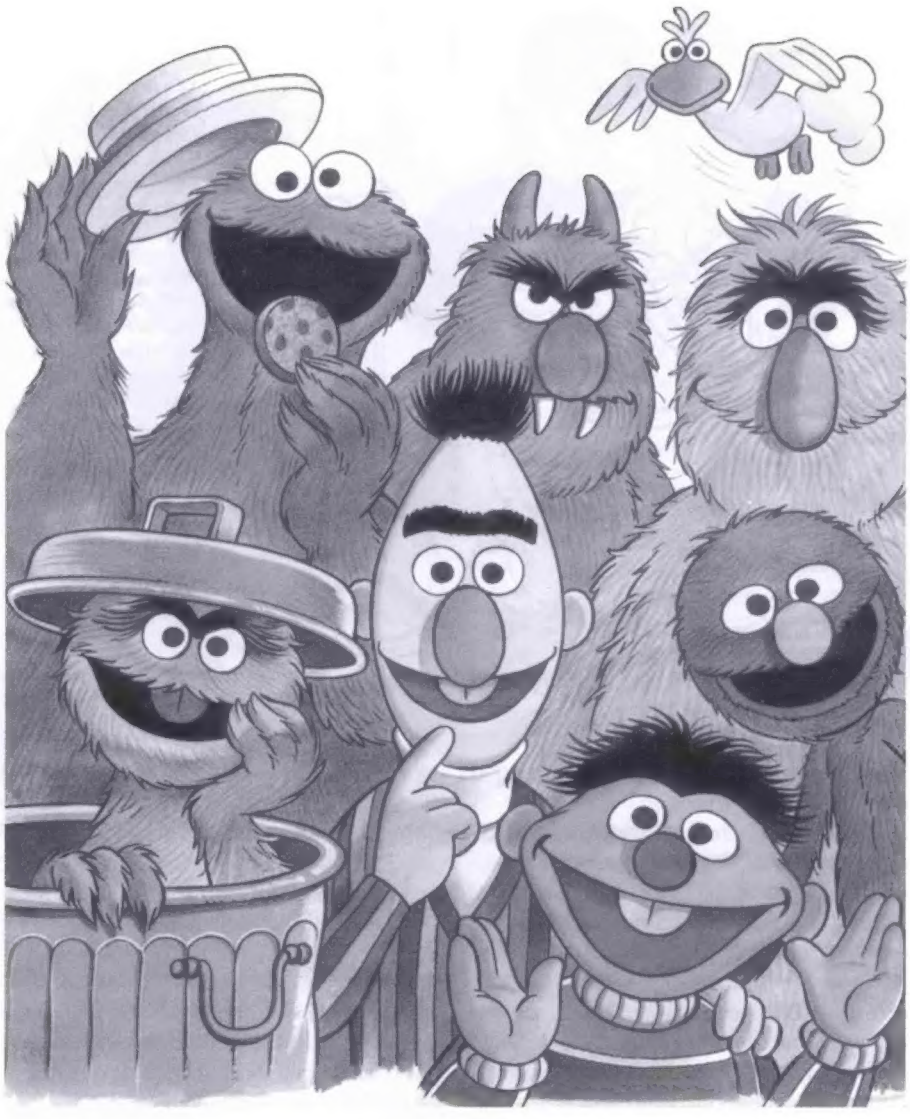

De vriendjes uit *Sesamstraat*, illustratie voor *Bobo*.

Ik ga wel eens schilderen en de laatste tijd ben ik ook veel aan het boetseren. Dat is heerlijk om te doen.

Als ik zo om me heen kijk, zie ik realistisch werk van u hangen. Dat had ik eerlijk gezegd niet verwacht, omdat uw strips en illustraties altijd karikaturaal zijn.
Ik doe nu van alles, stillevens, mensen maar ook non-figuratief werk. Ik vond het tijd worden om de dingen eens op papier te zetten zoals ze zijn. Dat is weer eens iets anders.

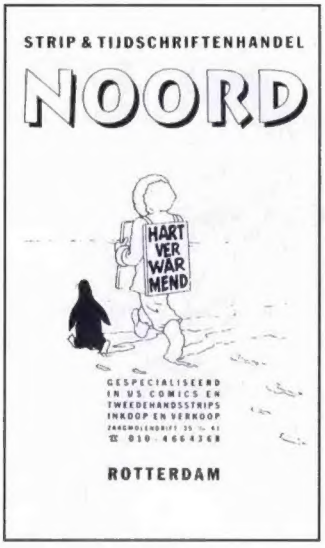

Stripwinkel Sjors (Scheffersplein 1, 3311 EJ Dordrecht, 078 6142012)
Sjors + (Comic Gadgets, Gimmicks and Gags, Voorstraat 313, Dordrecht, 078 6310800)

Yendor
STRIPWINKEL
Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel: 010 - 433 17 10
Fax: 010 - 411 38 54

LAND IN ZICHT

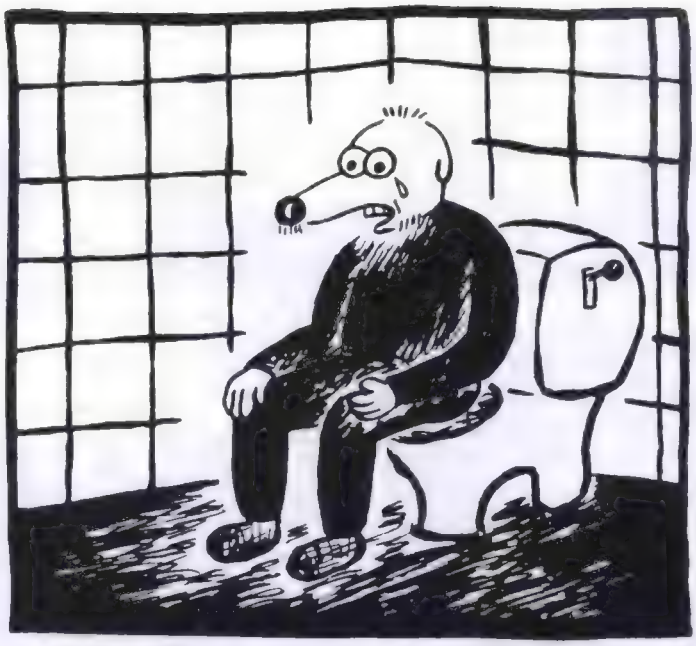

door

FREDRIK STRÖMBERG

VERTALING RIK SANDERS

Onder stripliefhebbers heerst het misverstand dat het stripverhaal overal, behalve in eigen land, een geaccepteerd en gewaardeerd medium is. Het is ijdele hoop, ingegeven door de wens dat er ergens een plek op aarde is waar strips respectvoller bejegend worden dan in het vaderland. In Zweden is het van hetzelfde laken een pak. De meeste mensen beschouwen strips als een medium bedoeld voor kinderen en simpele geesten. Wanneer de gemiddelde Zweed aan strips denkt, ziet hij de krantenstrip voor ogen waar hij 's ochtends om moet glimlachen, en hij herinnert zich een paar albums uit zijn jeugd. Meer niet.

Ondanks deze sombere geluiden vind ik dat de Zweedse strips nog nooit zo interessant zijn geweest als op dit moment. Het beeldverhaal in Zweden is de afgelopen twee decennia volwassen geworden. Er zijn genoeg tekenaars die strips maken als een vorm van zelfexpressie en niet als commercieel massaproduct. Tot mijn favoriete auteurs reken ik onder meer ***Joakim Pirinen***, ***Max Andersson***, ***Ulf Lundkvist*** *en* ***Gunnar Lundkvist****. Zij behoren tot de meest invloedrijke striptekenaars in Zweden. Het viertal maakt deel uit van de zogeheten Galago-generatie. De naam verwijst naar een satirisch en berucht stripmagazine uit de jaren tachtig dat de weg vrijmaakte voor het volwassen Zweedse beeldverhaal. Zij hebben gemeen dat hun werk somber, zwartgallig en piekerend van aard is. Dit staat in schril contrast met wat mensen doorgaans van strips verwachten, namelijk verstrooiing.*

Het probleem is echter dat hun verhalen alleen bekend zijn bij een kleine groep stripkenners en niet buiten het stripcircuit worden verspreid. Hiertegenover staat weer dat de verkoop van populaire striptijdschriften na een moeizame periode de afgelopen jaren is gestegen. Helaas bevestigen de kwalitatiefloze verhalen die hierin staan, het vooroordeel dat mensen hebben tegen strips.

In deze serie mondiale columns staat een keur aan stripdeskundigen stil bij het afgelopen centennium. Ze plaatsen een persoonlijke noot bij één eeuw strip in hun land.

We zullen ons er echter bij moeten neerleggen dat het stripverhaal nooit zo'n volledig gewaardeerde kunstvorm wordt als de literatuur, de opera of zelfs film. Er zijn zoveel stigma's op strips geprikt dat die nooit allemaal zullen verdwijnen, ook al doen we onze stinkende best om de wereld te vertellen hoe goed, gevoelig, intelligent en diepzinnig stripverhalen kunnen zijn. Het lot van de strips in Zweden, althans de moderne verhalen die een volwassen publiek aanspreken, zal vergelijkbaar zijn met de marginale rol die de dichtkunst nu reeds speelt: de makers zijn aan het medium toegewijde kunstenaars die er amper geld mee kunnen verdienen. Hun lezerspubliek bestaat uit een kleine groep liefhebbers die zich aangesproken voelen tot de (beeld)taal die in deze subculturen wordt gebezigd. Dat is mijn voorspelling voor het volgende eeuw. De twintigste eeuw zal hoogstwaarschijnlijk worden beschouwd als de 'eeuw van de strip', want we zullen nooit meer een tijd beleven waarin het stripverhaal zich tot massamedium ontwikkelt. Het is geen vrolijk toekomstbeeld dat ik schets, maar ik acht het wel realistisch. In ieder geval vanuit het Zweedse gezichtspunt bekeken.

Nu känns inte kläderna så fina längre.
FÖRSVINN MIN KROPPSVÄRME LÄTER DU ALLT BLI
..MEN DET FATTAS NÅT I MIN TILLVARO
PIRINEN

Fredrik Strömberg is redacteur van het Zweedse stripinformatieblad Bild & Bubbla

Boven,
***Klass Katt* door Gunnar Lundkvist.**

Links,
- **Beppo door Joakim Pirinen.**
- ***Vakuumneger* door Max Andersson.**
- ***Assar* door Ulf Lundkvist.**

In Engeland bestaat het nog: *Dit is uw leven*. **Een televisieprogramma waarin een beetje uitgebluste gastheer een bekende Brit in de studio confronteert met mensen, die een belangrijke rol speelden in zijn leven. Aardig voor wie wat meer over de levensloop van VIP's wil weten; nieuws levert deze formule niet op. De Fransen** Stanislas, Fromental **en** Bocquet **kiezen dezelfde aanpak in** *De avonturen van Hergé*, **hun 'hommage' aan** Hergé, **pseudoniem van Georges Remi.**

De avonturen van Hergé

door
ERIK VAN DER HOEVEN

Stanislas Barthélemy (1961) verdient zijn geld als illustrator en grafisch ontwerper. Hij maakte diverse stripalbums, waarvan de serie van drie over Victor Levallois in Frankrijk veel succes had. Stanislas tekent de levensloop van Hergé in de stijl van de meester: de klare lijn. De tekeningen lijken ook op die van de *Kuifje*-albums, en dikwijls citeert hij een plaatje uit een origineel. Het verhaal begint in 1914. Georges, dan een jaar of zeven, luistert verveeld naar een tante die piano speelt en zingt: 'Ha ik lààch. Bij het zien van m'n schoonheid in deez' spiegel.' In de kinderwagen ligt zijn broertje Paul, met een Kuifje-kapsel... Een veelbelovend begin. Ook later zijn er nog wat grappen. Zo hoort het volk - dat Kuifje op het Brusselse Zuidstation verwelkomt na zijn reis naar het rijk der Sovjets - niets van zijn anti-communistische rede, omdat de fans om handtekeningen brullen. En terwijl Hergé met **Tchang** door de stad kuiert, en praat over de Japanse kritiek op *De Blauwe Lotus*, voorkomt een legertje klonen van Tchang een aanslag op onze helden. De scenaristen **Jean-Luc Fromental** en **José-Louis Bocquet** maken van Hergé echter geen stripheld. Ook getekend blijft hij een mens van vlees en bloed: een kettingroker en een seksueel wezen. De liefde die eind jaren vijftig opbloeit tussen werkgever Hergé en inkleurster **Fanny Vlamynck**, verloopt als in een oude Hollywoodfilm. Oogcontact leidt na een aarzeling tot een omhelzing met een romantische kus. Het volgende plaatje kennen we. Een duivel en een engel strijden in het hoofd van de held, die immers getrouwd is. Met een satanisch 'HaHaHa' schopt de duivelse Hergé zijn engelwederhelft aan de kant. Maar zo gemakkelijk geeft die het niet op. Hergé belandt met een ernstige depressie op de bank van een psychiater in Zürich. Deze geeft hem een onomwonden advies. 'U moet als volwassene uw huwelijkscrisis onder ogen zien...' '...en in uzelf die duivel van zuiverheid doden.' Anders, zo weet de psychiater, zal Hergé zijn witte album nooit kunnen voltooien. Hergé hakt uiteindelijk de knoop door, scheidt van **Germaine** en trouwt met zijn minnares Fanny.

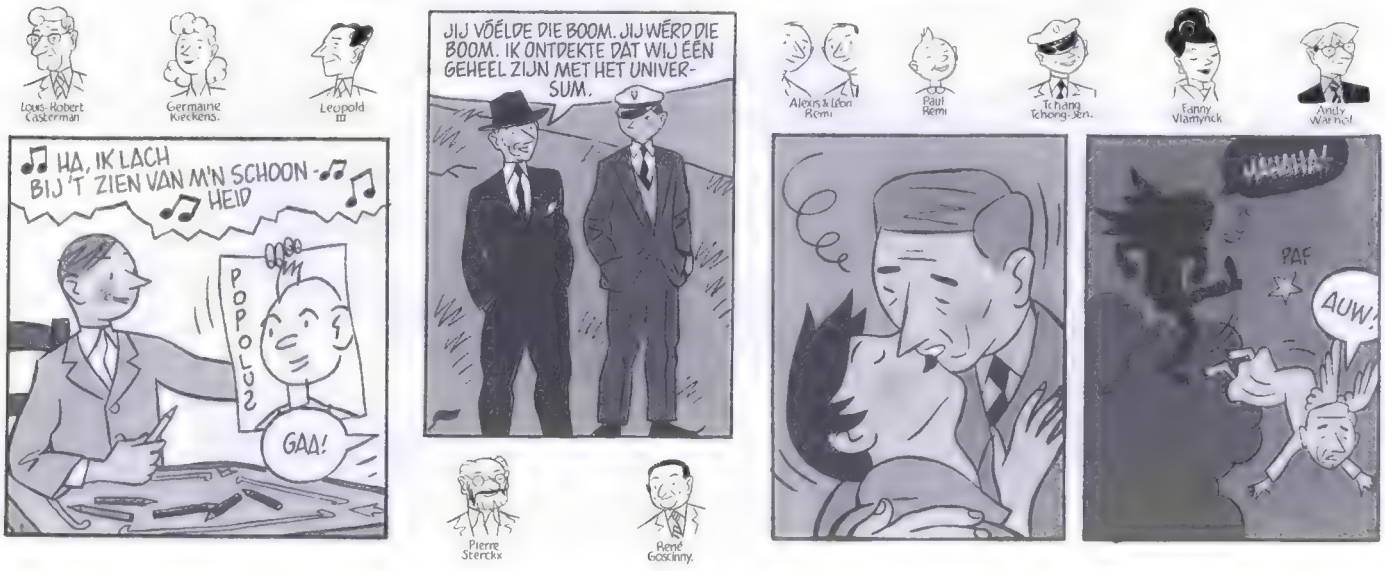

Beïnvloeding

Dat Kuifje naar bepaalde delen van de wereld reisde had alles te maken met de invloed van Hergé's werkgever, **Norbert Wallez**. Deze katholieke geestelijke haatte joden, bolsjewieken, democraten en vrijmetselaars. Remi was schatplichtig aan hem, omdat Wallez hem de leiding gaf over het jeugdweekblad *Le Petit XX* en zorgde voor de uitgave van de eerste *Kuifje*-albums. Belangrijk was natuurlijk ook dat de abbé zijn protégé aan zijn eerste vrouw hielp. In het kader van een huwelijkscampagne voor zijn personeel werden Germaine en Georges door hem gekoppeld. **Germaine Kieckens** was de secretaresse van Wallez. In de loop van zijn leven ontworstelde Hergé zich aan het juk van de dominante reactionaire geestelijke. Maar hij bleef tot diens dood met hem bevriend. Ook de band met Germaine hield Hergé zijn leven lang in stand. Na zijn scheiding dronk hij wekelijks nog een kopje thee met zijn oude eega. Als er iets een constante in het leven van Hergé is, dan wel zijn trouw aan zijn vooroorlogse vrienden.

De auteurs verbloemen niet dat Georges Remi in de oorlog op zijn minst oogkleppen draagt. Hij tekent zijn *Kuifje*-verhalen en wil niets weten van wat de bezetters uitvreten. Eens te meer wordt ook duidelijk dat Hergé na de oorlog gered werd, van de gevangenis of erger, door **Raymond Leblanc**. Deze Belgische verzetsheld gaf de medewerker van de foute *Le Soir* de kans Kuifje nieuwe avonturen te laten beleven. Leblanc was een slimme zakenman die door heeft dat de naam Hergé geld in het laatje bracht. Hij stond aan de basis van het weekblad *Kuifje* en richtte later uitgeverij Le Lombard op.

Fromental en Bocquet schetsen het leven van Hergé in ontmoetingen met mensen die zijn leven beïnvloeden. Zo passeren Norbert Wallez, Tchang, en ook **Andy Warhol** de revue. Op de schutbladen vat Stanislas het leven van Hergé nog eens samen. Achterin het boek staan de levensbeschrijvingen van zijn belangrijkste contacten.

Oude wijn...

De auteurs halen hun kennis uit de bestaande biografieën. Nieuwe weetjes levert deze getekende biografie niet op. Jammer voor de fans. Andere lezers krijgen in vogelvlucht een ironisch kijkje op het leven van één van de belangrijkste stripauteurs van de afgelopen eeuw.

Deze biografie in stripvorm is geen hagiografie, de auteurs hebben oog voor kantjes van de VIP die veel van zijn bewonderaars liever willen vergeten. Wat dat betreft is er wel enige overeenkomst tussen fans van Hergé en **Céline**. Lezers van beide auteurs zijn vol bewondering voor hun boeken, maar wie iets meer over hun persoon weet, twijfelt. De vraag rijst immers of je het werk van een kunstenaar los kunt zien van zijn schepper. Kun je *Reis naar het einde van de Nacht* een prachtig boek vinden, als je weet dat Céline een antisemiet in hart en nieren was? En hoe zit dat met *De Geheimzinnige Ster*, een album van Hergé uit de oorlogstijd, dat vol staat met antisemitische clichés?

De erven

De avonturen van Hergé verscheen tegelijkertijd in Frankrijk en in Nederland/België. De uitgever was bang dat de Fondation Hergé naar de rechter zou stappen en één van de uitgaven onmogelijk zou maken. De erven zwijgen voorlopig in alle talen. Kuifje is al op een postzegel verschenen, veel schade richt zo'n biografie dan niet meer aan.

De avonturen van Hergé

Stanislas & Fromental & Bocquet
Oog & Blik/Harmonie 1999
ISBN 90-73221-79-X
Prijs ƒ29,95 / Bfr.599
(64 pagina's, kleur, h.k.)

***Linksboven*, Intocht van Kuifje na zijn avontuur in het rijk der Sovjets.**
***Onder, van links naar rechts*,**
•Kleine Georges zingt.
•Kuiert met Tchang door de stad.
•Duivel wint het van engel.
•Weerzien met Tchang.
•In 1983 is het voorbij.
***Rechtsboven*, Hergé door Stanislas.**

De wedergeboorte van Tarzan

De laatste paar jaar is de Amerikaanse uitgeverij Dark Horse Comics met een opmerkelijke serie uitgaven bezig om de oude held *Tarzan* van auteur Edgar Rice Burroughs nieuw leven in te blazen. Momenteel valt dit lovenswaardige initiatief samen met de nieuwe Disney-tekenfilm over deze wereldberoemde jungle-bewoner, die na de Verenigde Staten nu ook in Nederland succesvol is. Reden genoeg voor een inventarisatie van de *Tarzan*-strips die Dark Horse heeft herdrukt.

In de dertiger jaren verschenen er in de Amerikaanse zondagkranten hele bijlagen met strips, waarin ook Tarzan zijn opwachting maakte. De eerste verhalen van de onbekende tekenaar **Rex Maxon** waren nog vrij onbenullig, maar toen **Harold Foster** de strip overnam steeg de held naar grote hoogten. Met diens opvolger **Rubimore** kwam Tarzan in een klein dipje, maar het was **Burne Hogarth** die weer voor een nieuwe impuls zorgde. Daarna volgde het inspiratievolle werk van **Russ Manning** en vierde Tarzan in de jaren '50 en '60 hoogtij. Uitgeverij DC Comics wist het succes tot in de zeventiger jaren te handhaven met topauteurs zoals **Joe Kubert**. Daarna probeerde concurrent Marvel het roer over te nemen, maar ondanks grote namen als **Roy Thomas** en **John Buscema** lukte het haar niet om de oude glorie voort te zetten. Marvel stopte na enkele jaren met *Tarzan* en toen bleef het heel lang stil.

Moderne Tarzan

Pas in het begin van de jaren '90 probeerde uitgeverij Malibu weer iets van Tarzan te maken. **Henning Kure** had grootse plannen: een modernere Tarzan en moderner ogend tekenwerk, maar het pakte verkeerd uit. De verhalen *Tarzan the Warrior* en *Love, Lies and the Lost City* sloegen niet aan en de te moderne tekeningen deden het ook niet. Zou er dan voor Tarzan geen plaats meer zijn aan het stripfirmament?

Gelukkig hadden ze bij Malibu **Thomas Yeates** nog. Hij maakte een prachtig verhaal, *The Beckoning*, dat weer ouderwets in elkaar was gezet en heel goed werd ontvangen. Toch liet Malibu het doek vallen voor Tarzan, aangezien men er geen toekomst in zag.

Intussen was uitgeverij Flying Buttress begonnen met het in zeer luxe formaat heruitgeven van de *Tarzan Sun-*

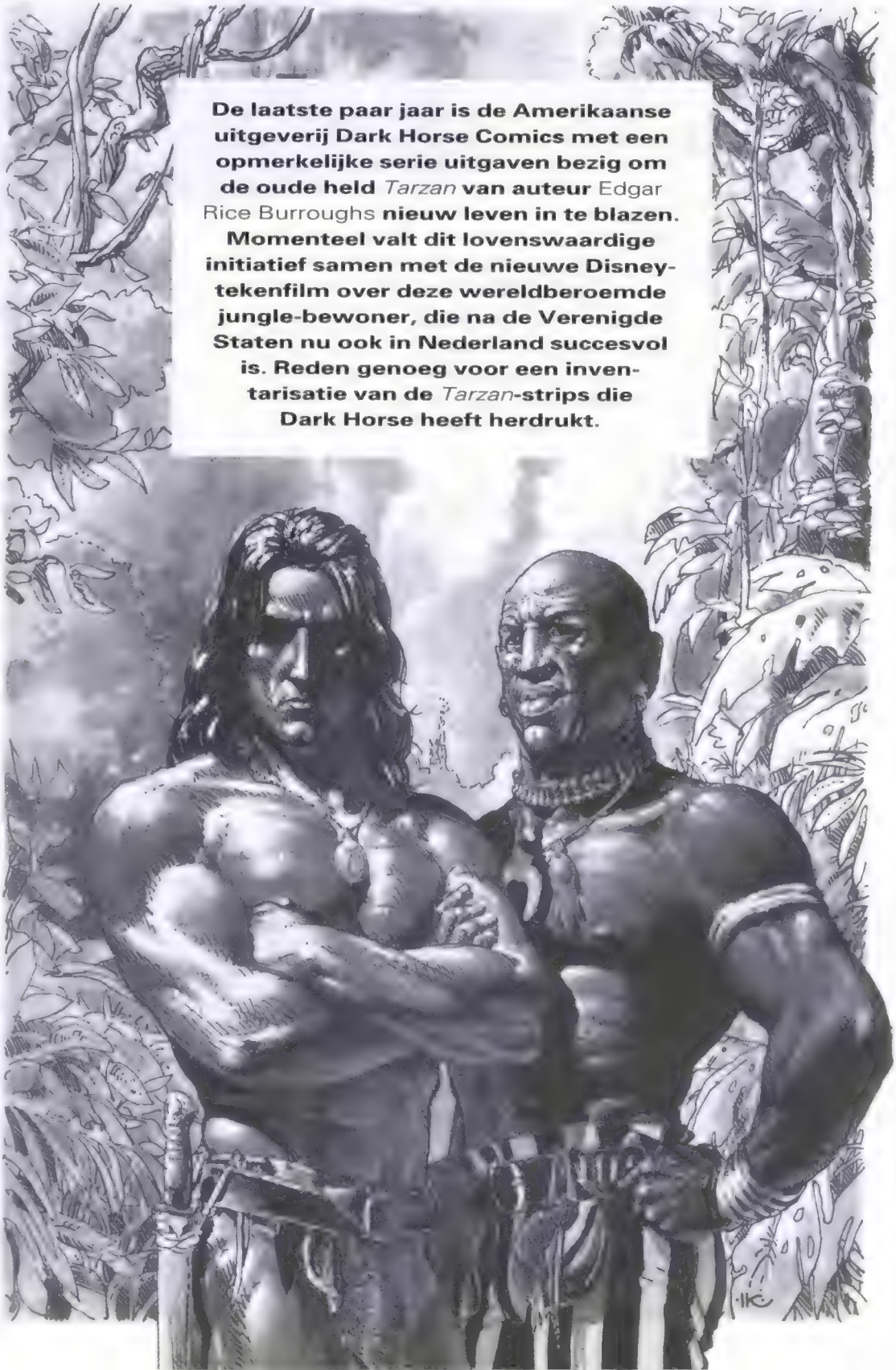

Openiningsplaat van *Tarzan, a tale of Mugambi* door Igor Kordey.

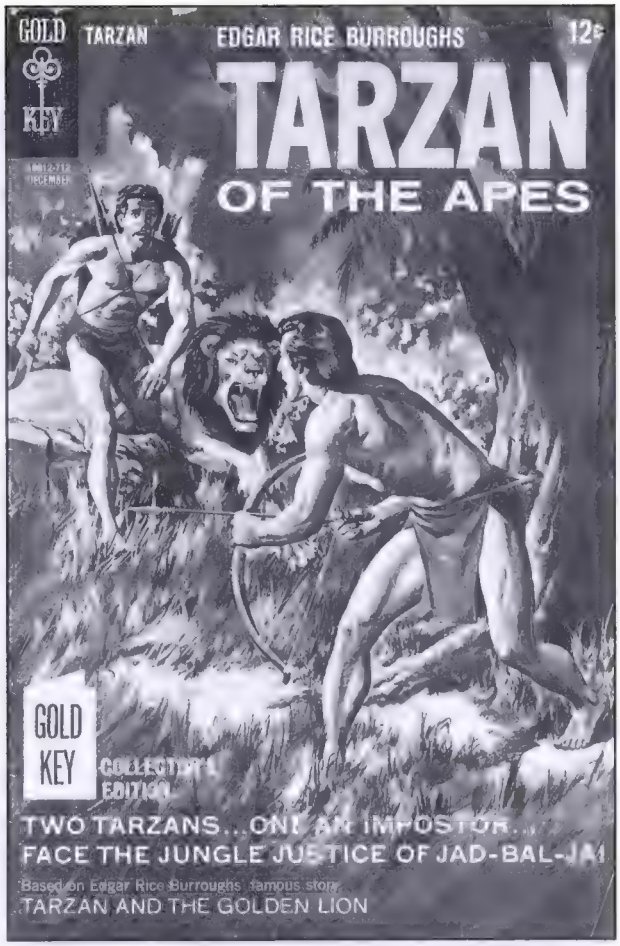

***Boven, links,* De eerste ontmoeting van Tarzan met zijn vrouw Jane in *Tarzan of the Apes*, *Dark Horse Comics*. *Rechts,* Cover van *Tarzan of the Apes*, Gold Key Comics.**

door
HENNIE VAN DER ZOUW

Dark Horse geeft klassieke Tarzan-strips opnieuw uit

day Papers van Foster en Hogarth, de twee groten uit de Tarzan-geschiedenis.

Maar hoe mooi en compleet ook, deze uitgaven waren voor de doorsnee fan toch te luxe en te duur.

Na de beroemde verhalen van **Edgar Rice Burroughs** was er ooit wel een ander *Tarzan*-boek verschenen, geschreven door **José Farmer**, maar het duurde tot 1997 voor er opnieuw een boek uitkwam. In navolging van een nieuwe tv-serie over Tarzan publiceerde **R.A. Salvatore** *The Epic Adventure*. Dit was een uitgave van uitgeverij Del Rey, die ook al een serie oude *Tarzan*-boeken had herdrukt.

Dark Horse

In 1995 begon Dark Horse Comics de *Tarzan*-markt te verkennen met het uitgeven in oud pulptijdschriftformaat van een door **Joe Lansdale** afgemaakt manuscript van Burroughs. Deze geïllustreerde uitgave in vier delen, met werk van onder anderen **Arthur Suydam** en **Michael W. Kaluta**, sloeg in als een bom. Een nieuw *Tarzan*-verhaal, dat was sinds het overlijden van Burroughs nog niet vertoond! De eerste junglereis van Dark Horse werd in december '95 bekroond met een prachtige gebonden uitgave, toepasselijk getiteld *The Lost Adventure*.

Tegelijkertijd met het nieuwe *Tarzan*-proza, verscheen de vierdelige comic-serie *Tarzan versus Predator at the Earth's Core*, door de twee oudgedienden **Walter Simonsons** en **Lee Weeks**. Wederom een klein meesterwerkje, dat Tarzan naar de ingewanden van de aarde brengt, oftewel het Burroughsiaanse Pellucidat, waar hij niet enkel op jacht gaat, maar ook wordt opgejaagd door de Predator, een bestaand comic-personage. Deze vier comics worden in 1997 gebundeld tot een boek.

Opmerkelijk jaar

In de loop van de jaren publiceerde Dark Horse tal van interessante *Tarzan*-uitgaven. Zo verscheen in juni '95 de bijzondere comic *A Tale of Mugambi*, waarin de hoofdfiguur helemaal niet voorkomt. In januari '96 was het de beurt aan een vierdelige serie die Tarzan samenbracht met John Carter, een andere held uit de boeken van Burroughs. Deze reeks *Warlords of Mars* brengt beide helden naar de rode planeet en komt op het conto van **Bruce**

Tarzan-klassiekers

Uitgeverij Dark Horse Comics heeft een begin gemaakt met de heruitgave van de door Russ Manning verstripte Tarzan*-verhalen van* ***Edgar Rice Burroughs****. Het eerste boek,* Tarzan of the Apes*, is uitgegeven op een mooi klein formaat, met een nieuwe omslag, geschilderd door* ***Mark Schultz****. Het is een fraaie herdruk geworden van Burroughs' eerste vier verhalen, die Manning in de jaren '60 bewerkte:* Tarzan van de apen, De terugkeer van Tarzan, Tarzan en zijn dieren *en* De zoon van Tarzan*. De herdruk telt 104 pagina's, hetgeen neerkomt op circa 25 pagina's per verhaal. Een wel heel erg beknopte samenvatting van de oorspronkelijke publicaties. Het tekenwerk is echter een lust voor het oog.*

Het tweede boek, Tarzan and the Jewels of Opar*, is minder beknopt dan het (gelijknamige) origineel, want Manning gebruikte voor dit ene verhaal 76 pagina's. De uitgave is aangevuld met extra tekeningen en schetsen van de oude meester. Mannings 'verhalende' tekenstijl past heel goed bij deze* Tarzan*-klassieker, die erg ingewikkeld lijkt maar juist heel compact in elkaar zit. Het tekenwerk in dit deel stamt uit de jaren '50 en '60. Evenals de tekeningen in* Tarzan of the Apes *gaat het hier om herdrukken uit de originele (en zeldzame) Gold Key Comics.*

Het derde deel van de Manning-heruitgave verscheen eind '99 onder de titel Tarzan the Untamed.

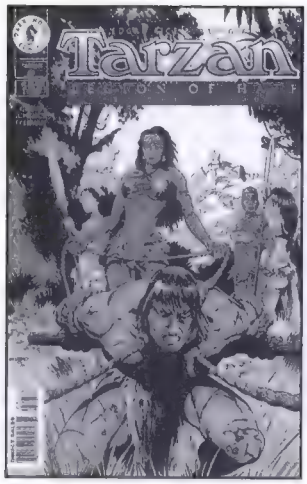

Boven, Tarzan, Legion of hate.

Rechts, Disney's Tarzan.

Jones en **Bret Blevins**. 1996 was trouwens een opmerkelijk jaar voor de *Tarzan*-liefhebbers, want eindelijk kwam er ook weer een maandelijkse serie *Tarzan*-comics op de markt, geschreven en getekend door gerenommeerde auteurs.
In 1996 begon Dark Horse ook met de herdrukken van oude verhalen van Russ Manning. Dit leverde twee meesterwerkjes in één boek op: *The Land that Time Forgot* en *The Pool of Time*. In 1999 zette Dark Horse deze trend voort door te beginnen met het opnieuw uitgeven van de door Manning getekende verhalen naar de originele boeken van Burroughs.

Hedendaagse meester

In april 1997 verscheen naast de reguliere *Tarzan*-serie van Dark Horse nog een ander juweeltje: *The Return of Tarzan*. Dit driedelige verhaal kwam van de hand van Thomas Yeates, de hedendaagse meester van de *Tarzan*-comics. Het was een vrije bewerking van het aloude thema.
Een opmerkelijke cross-over openbaarde zich in '98: Dark Horse bracht Tarzan en Carson of Venus, wederom een held uit de boeken van Burroughs, samen op de gelijknamige planeet. De bijbehorende avonturen werden opgetekend door **Dacan Macan** en **Igor Kordey**, het tweetal dat ook verantwoordelijk was voor *A Tale of Mugambi*.

Bibliografie

Edgar Rice Burroughs:
The Tarzan Comic by Dark Horse Comics
Nr.Datum Titel Schrijver en Tekenaar
1. 06-96 **Tarzan's Jungle Fury I**
Bruce Jones/Christoffer Schenck
2. 07-96 **Tarzan's Jungle Fury II**
Bruce Jones/Christoffer Schenck
3. 08-96 **Tarzan's Jungle Fury III**
Bruce Jones/Christoffer Schenck
4. 09-96 **Tarzan's Jungle Fury IV**
Bruce Jones/Christoffer Schenck
5. 10-96 **Tarzan's Jungle Fury V**
Bruce Jones/Christoffer Schenck
6. 11-96 **Tarzan's Jungle Fury VI**
Bruce Jones/Christoffer Schenck
7. 01-97 **Legion of Hate I: Friend of Foe**
Allan Gross/Christoffer Schenck
8. 02-97 **Legion of Hate II: Flesh and Mud**
Allan Gross/Christoffer Schenck
9. 03-97 **Legion of Hate III: Today your Love**
Allan Gross/Christoffer Schenck
10. 04-97 **Legion of Hate IV: Two Little Hitlers**
Allan Gross/Christoffer Schenck
11. 05-97 **Le Monstre I**
Lovern Kindzierski/Stan Manoukian
12. 06-97 **Le Monstre II**
Lovern Kindzierski/Stan Manoukian
13. 08-97 **The Modern Prometheus I**
Lovern Kindzierski/Stan Manoukian
14. 09-97 **The Modern Prometheus II**
Lovern Kindzierski/Stan Manoukian
15. 09-97 **Tooth and Nail I**
Lovern Kindzierski/Stan Manoukian
16. 12-97 **Tooth and Nail II**
Lovern Kindzierski/Stan Manoukian
17. 01-98 **Tarzan versus the Moon Men I**
Timothy Truman/Thomas Yeates
18. 02-98 **Tarzan versus the Moon Men II**
Timothy Truman/Thomas Yeates
19. 03-98 **Tarzan versus the Moon Men III**
Timothy Truman/Thomas Yrates
20. 04-98 **Tarzan versus the Moon Men IV**
Timothy Truman/Thomas Yeates

Edgar Rice Burroughs:
Tarzan: The Lost Adventure
1. 01-95 **Chapter I - VI**
E.R.Burroughs/J.R.Lansdale
2. 02-95 **Chapter VII - XI**
E.R.Burroughs/J.R.Lansdale
3. 03-95 **Chapter XII - XVII**
E.R.Burroughs/J.R.Lansdale
4. 04-95 Chapter XVIII - XXIII
E.R.Burroughs/J.R.Lansdale

Edgar Rice Burroughs:
Tarzan: Hard Cover Books
1. 12-95 **Tarzan: The Lost Adventure**
E.R.Burroughs/J.R.Lansdale
2. 01-99 **Minidoka**
E.R.Burroughs/M.W.Kaluta

Edgar Rice Burroughs:
Tarzan versus Predator at the Earths Core
1. 01-95 **Worlds within Worlds**
Walter Simonson/Lee Weeks
2. 02-95 **The Killing Ground**
Walter Simonson/Lee Weeks
3. 03-95 **The Ancient of Days**
Walter Simonson/Lee Weeks
4. 06-95 **The Law of the Jungle**
Walter Simonson/Lee Weeks

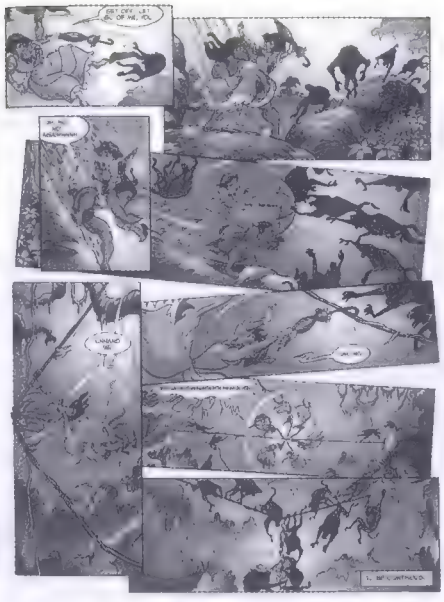

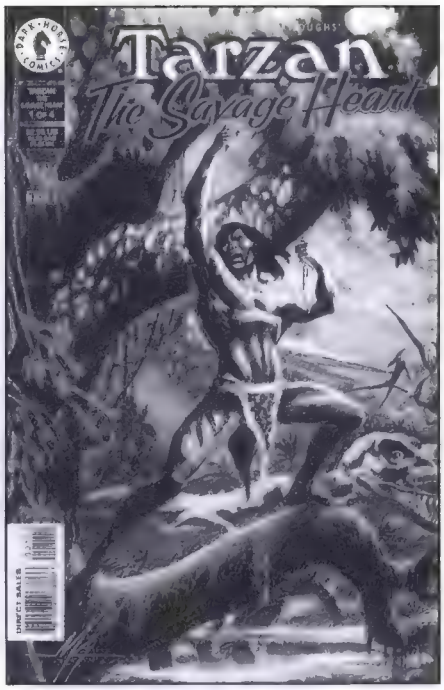

***Linksboven*, Paginaspread uit *Disney's Tarzan*. *Rechtsboven*, *Tarzan, The Savage Heart nr. 1*. *Ovaal*, Tarzan door Russ Manning.**

Slipstream

Intussen ging Dark Horse gewoon door met het uitgeven van de maandelijkse *Tarzan*-comic. Bijna twee jaar lang hield Tarzan dit vol. En passant werden in de bundel *Le monstre* de verhalen uitgegeven die door **Lovern Kindzierski** waren geschreven. Alles ging goed, totdat het in april '98 ineens ophield. Als een donderslag bij heldere hemel stopte Dark Horse met haar *Tarzan*-uitgaven. Een reeds aangekondigd vierdelig verhaal van **Mike Grell** bleef op de plank liggen. Alles bij elkaar bleef het bijna een jaar lang stil rondom Tarzan. Begin '99 werd er echter weer een nieuw verhaal in vier delen aangekondigd. Met een nieuwe titel, maar wel van Grell. Dus hoogstwaarschijnlijk het eerder aangekondigde werk. Dark Horse pikte de draad dus weer op.

Rond dezelfde tijd verscheen ook *Minidoka*, een verhaal dat eveneens al heel lang geleden was aangekondigd. Michael Kaluta verzorgde het tekenwerk. *Minidoka*, dat over een zwerver gaat, moet het allereerste verhaal zijn dat Burroughs ooit heeft geschreven.

Met de *Tarzan*-film van Disney (die ruim na de VS nu ook de Nederlandse bioscopen aandoet) hoopt Dark Horse in de slipstream van het succes ook een flink graantje mee te pikken. Een prima timing van de uitgever om juist nu met de herdrukken te komen van de *Tarzan*-strips van Russ Manning. Het is de bedoeling dat alle Burroughs-verhalen die Manning verstript heeft, in druk gaan verschijnen. Aangezien Manning vrijwel al deze verhalen heeft bewerkt, staat er dus nog veel materiaal op het programma bij Dark Horse.

Edgar Rice Burroughs:
Tarzan
1. 06-95 **A Tale of Mugambi**
Darko Macab/Igor Kordey

Edgar Rice Burroughs:
Tarzan and John Carter, Warlords of Mars
1. 01-96 **Red Awakenings**
Bruce Jones/Bret Blevins
2. 03-96 **Storm Winds of Mars**
Bruce Jones/Bret Blevins
3. 05-96 **Prisoners in Darkness**
Bruce Jones/Ricardo Villagran
4. 06-96 **Farewell to Mars**
Bruce Jones/Bret Blevins

Edgar Rice Burroughs:
The Return of Tarzan
1. 04-97 **The Return of Tarzan I**
Thomas Yeates/Thomas Yeates
2. 05-97 **The Return of Tarzan II**
Thomas Yeates/Thomas Yeates
3. 06-97 **The Return of Tarzan III**
Thomas Yeates/Thomas Yeates

Edgar Rice Burroughs:
Tarzan / Carson of Venus
1. 06-98 **The Loveking I**
Darco Macan/Igor Kordey
2. 07-98 **The Loveking II**
Darko Macan/Igor Kordey
3. 08-98 **The Loveking III**
Darco Macan/Igor Kordey
4. 09-98 **The Loveking IV**
Darco Macan/Igor Kordey

Edgar Rice Burroughs:
Tarzan Reprint Paperbacks
1. 1974 **The Land that Time Forgot**
Russ Manning/Russ Manning
1974 **The Pool of Time**
Russ Manning/Russ Manning
2. 1997 **Tarzan versus Predator at the Earth's Core**
Lee Weeks/Walter Simonson
3. 1998 **Tarzan: Le Monstre**
L.Kindziersky/S.Manoukian

Dark Horse does Disney

Inhakend op de Tarzan*-tekenfilm van de Disney-studio's gaf Dark Horse ook maar gelijk de stripversie van deze rolprent uit. Van deze tweedelige comic verzorgde Greg Ehrbar het scenario en Mario Cortez de tekeningen. Bij lezing kun je er niet onderuit: dit is echt Disney. Maar waarom wederom, voor de zoveelste keer, niet een complete weergave van het originele* Tarzan*-verhaal uit 1912 van* ***Edgar Rice Burroughs****? Het begin van het verhaal klopt al niet: Tarzan groeit op bij de gorilla's, terwijl dat in de oorspronkelijke verhalen juist de vijanden zijn van de apenstam waarbij Tarzan opgroeit. Burroughs had hiervoor in zijn verhalen een niet bestaande apensoort bedacht, de zogenaamde 'mensapen'. Net als in alle voorgaande verfilmingen is ook nu weer sprake van een drastische bewerking. Met behulp van moderne technieken en nieuwe computerprogramma's is de film overigens wel een pronkstukje geworden, dat ongetwijfeld als een Disney-klassieker de geschiedenis in zal gaan. En ook de comic-adaptatie van Dark Horse mag er zijn. Natuurlijk bevatten film èn strip typische Disney-effecten, zoals olifanten die tegen een ankerketting van een schip opklimmen om Tarzan te bevrijden.*
In Nederland verscheen in de collectie Disney Filmstrips ondertussen een album waarin de twee comics zijn gebundeld en zijn uitgebreid met 44 puzzelpagina's.

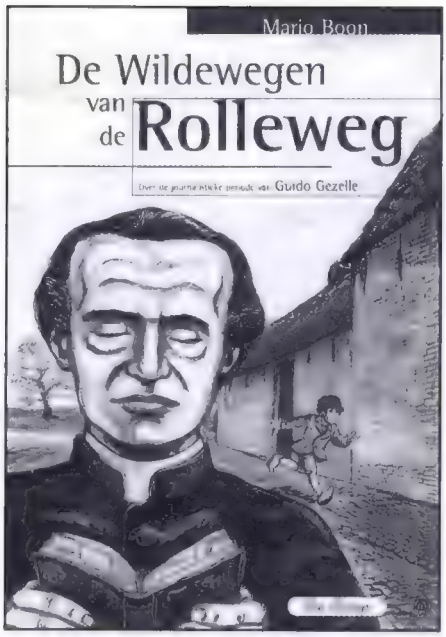

UITEINDELIJK HEB JE NIET VEEL NODIG OM GELUKKIG TE ZIJN...
EEN FRISSE MAES PILS...
MIJN ZALFJE: TEGEN DE AAMBEIEN
...EEN GOED BOEK LIEFST DE BIOGRAPHIE VAN EEN BEROEMD SCHRIJVER
GUIDO GEZELLE BIJVOORBEELD

Guido Gezelle als razende reporter

door
WILLARD MANS

Guido Gezelle**, de Vlaams priester-schrijver die in 1830 werd geboren in Brugge, overleed in 1899. Ter gelegenheid van zijn honderdste sterfdag verscheen bij de Brugse uitgeverij De Striep een opmerkelijk stripboek van** Mario Boon**:** *De Wildewegen van de Rolleweg. Over de journalistieke periode van Guido Gezelle.*

Guido Gezelle groeide in de vorige eeuw uit tot een held van de Vlaamse Beweging, omdat hij het Vlaamse zelfbewustzijn trachtte te vergroten. De jonge Guido blijkt een pientere schoolleerling te zijn. In zijn Vlaams-katholieke milieu betekent dit, dat hij gaat doorleren voor priester. Zijn eerste kennismaking met het klein-seminarie loopt op een teleurstelling uit: zijn geliefde moerstaal Vlaams is er ongewenst. Geen wonder dat zo weinig Vlaamsen priester worden, of een ander hoog ambt bekleden! Maar Guido Gezelle zet zijn studies door en blijft tegelijkertijd de Vlaamse taal promoten. Hij publiceert zijn hele leven in het Vlaams, waaronder het op middelbare scholen nu nog bekende gedicht over een watervlo *Het schrijverke*: 'O krinklende winklende waterding' (door **Gerrit Komrij** dodelijk afgemaakt met ''t is een tuinslang waarvan ik zing').

Eerdere strip-optredens

Dat er in eerdere Vlaamse strips wel eens verwezen is naar Guido Gezelle en zijn werk, mag geen verrassing heten. Dit gebeurt ondermeer in *Berten Rodenbach*. Deze strip handelt over de priester-dichter **Albrecht Rodenbach**, wiens biografie wel wat op die van Gezelle lijkt. Hij studeert enkele jaren na Gezelle op dezelfde priesteropleiding. Ook Albrecht heeft schrijftalent en hij wordt de tweede Gezelle genoemd. Hij sterft echter jong, maar blijft bekend als uitvinder van de Vlaamse strijdkreet 'Vliegt de blauwvoet... storm op zee!'. **Jef Nys** benadert de figuur Rodenbach kritiekloos en tekent zo een heiligenleven.

Ook in de historische strip *België in beeld* wordt Gezelle genoemd, maar alleen zijn neef **Stijn Streuvels** krijgt een afbeelding. **Willy Vandersteen** leende het gedicht *Boerke Naas* van Gezelle, om er een sterke gag van te maken in het *Suske en Wiske*-album *Het Spaanse spook*. In deze scène wordt Lambik overvallen. Hij laat de struikrover middels een list al zijn kogels verschieten, om hem vervolgens neer te slaan. Het gedicht *Boerke Naas* gaat over een ogenschijnlijk domme boer die een soortgelijke truc bij een overvaller uithaalt. In *Het sexuele leven van Jan Bucquoy*, tenslotte, verzucht de held: 'Uiteindelijk heb je niet veel nodig om gelukkig te zijn... Een frisse Maes pils... mijn zalfje tegen aambeien... een goed boek, liefst de biographie van een beroemd

Lambik in de rol van Boerke Naas.

Maar wat zeg je van Berten? Hij heeft ook al eens enkele regels aan elkaar gerijmd.
Ja, er zit iets in En wacht ... tot volgend jaar...
..als hij bij mij zit, dan zal ik hem eens speciaal onder handen nemen. En wie weet... misschien wordt hij een tweede Gezelle!
Wel, dat zou ik willen worden moe. Een groot kunstenaar, zoals Gezelle.
Ja, dat zou ik ook wel willen, maar zover geraken er niet veel!

Jeff Nys maakte een strip over Albrecht Rodenbach: de 'tweede Gezelle'.

***Links*, Jan Bucquoy is gelukkig met een boek van Guido Gezelle.**

***Rechts, van boven naar beneden*, Gezelles leven in een halve notendop.**

Gezelle: hoeder van de katholieke pers in Brugge.

De liberale krant De Westvlaming gooit met modder naar Guido Gezelle.

Gezelles huishoudster Stephanie zorgt voor de roddel en achterklap.

schrijver... Guido Gezelle bijvoorbeeld'. Bucquoys alter ego werd op zijn wenken bediend: in 1990 verscheen de bejubelde turf *Mijnheer Gezelle. Biografie van een priesterdichter (1830-1899)*', geschreven door **Michel van der Plas**. Dit standaardwerk blijkt een inspiratiebron van Mario Boon te zijn geweest tijdens het maken van *De Wildewegen van de Rolleweg*. Boon heeft het boek van Van der Plas goed bestudeerd. Allerlei citaten zijn er aan ontleend, net als de titel, echter zonder expliciet te vermelden dat Guido en zijn broer aan de Rolleweg woonden. Het album is dus goed gedocumenteerd.

De journalist

Gelukkig behandelt Boon niet geheel Gezelles leven, dat nogal wat hoogte- en dieptepunten kende. Alle gebeurtenissen uit de biografie in één album persen, zou net zo'n braaf boek opleveren als dat over Rodenbach. Boon richt zich op de korte periode waarin Gezelle door het bisdom tot onderpastoor in Brugge werd benoemd. Feitelijk was deze benoeming een degradatie, maar Gezelle kreeg een extra taak. Hij moest twee tijdschriften opzetten: het politieke *'t Jaer 30* en *Rond den heerd*. Om aan deze passages te geraken, moet de scenarist wel met zevenmijlslaarzen door Gezelles voorgeschiedenis denderen. Zo evolueert Gezelle in drie plaatjes van 'lastige knape' tot professor aan het seminarie.

Wat zich daarna tussen 1864 en 1872 afspeelt volgt Boon op de voet, overigens zonder deze jaartallen te noemen. In Brugge strijdt de katholieke pers (in de persoon van Gezelle) tegen de liberale krant *De Westvlaming*. Deze krant begint al gauw met modder te gooien, maar ook Gezelle laat zich niet onbetuigd. *De Westvlaming* blijkt echter over een wel zeer goed ingevoerde informant(e) te beschikken. Van der Plas suggereert dat Gezelles huishoudster Stephanie spioneert voor het liberale kamp. Boon handhaaft deze beschuldiging. Uiteindelijk roddelt half Brugge over de onderpastoor en diens bijzondere omgang met vrouwen. Boon drukt zich nog voorzichtig uit, hij laat bij voorbeeld een mogelijke geboorte onder Gezelles dak achterwege. Na de nodige verwikkelingen is Gezelles positie onhoudbaar geworden en deze periode in zijn leven eindigt met een overspannen vlucht naar Kortrijk.

Herdenkingen

Meestal worden schrijvers en andere vertegenwoordigers van de hogere cultuur herdacht

'GIJ WILDEWEGEN !' WAS ER EEN ANDER WOORD DAT GUIDO GEZELLE BETER TYPEERDE ? HOEVEEL OORVIJGEN HEEFT HIJ IN ZIJN LEVEN NIET GEKREGEN ? HOE VAAK WERD HIJ NIET BERISPT ? GEZELLE WAS EEN 'LASTIGE KNAPE' EN DAT NIET ALLEEN IN ZIJN JEUGD !
GEZELLE HAD EEN SLECHT KARAKTER EN EEN GOUDEN HART. ONDERDANIG VAN NATURE, REBELS IN ZIJN DADEN.
"Guillielmus, den braven grooten koffy-nyspap-zak die veel in zijn pense stak alhoewel hij kwam te sterven, hij zal echter noort bederven want met koffy is gevuld zijn dikke kromme buit"
MAAR BOVENAL WAS HIJ DIE GENIALE TAALDRIB BELAAR EN KENNISVERGAARDER . EEN BRILJANT SEMINARIST WAAR MEN GEEN BLIJF MEE WIST EN MEN HEM NOG VOOR ZIJN PRIESTERWIJDING TOT PROFESSOR BENOEMDE
VANAVOND OM ZES UUR VERTREK JE NAAR ROESELARE EN MORGEN GEEF JE JE EERSTE LES. MES FÉLICITATIONS ET BONNE CHANCE
DANK U SUPERIOR
8
BAASI BAASI
WAT IS ER, FERDEN ?
KIJK EENS, ER IS EEN NIEUW BLAADJE VAN DE KATHOLIEKEN VERSCHENEN
EN DAN?
ZE ZEGGEN DAT HET VAN GEZELLE IS
ROND DEN HEERD
SMERIGE VUILLAP ! NU IS HIJ TE VER GEGAAN !
GUIDO ! ZULKE TAAL VOOR EEN PASTOOR ! WAT SCHEELT ER ?
WAT ER SCHEELT ? HIER ZIE ! NASTEN: DAT IS WAT ER SCHEELT ! JE MOET EENS LEZEN MET WAT VOOR VUILIGHEID HIJ MIJ NU WEER BEKLADT
10
WAARD, SCHENK ZE NOG - HIPS- EENS VOL. IK HEB MIJN LOON GEKREGEN !
AMAI STEPHANIE, WAT MOET MENEER GEZELLE NIET ZEGGEN. MOEST HIJ JE ZE ZO ZIEN BINNENGIETEN.
PFFT. WAT ER ZICH IN ZIJN KAMERS AFSPEELT, IS ANDERS OOK NIET AL TE KATHOLIEK, HOOR !
O JA ? VERTEL !
AH, MAAR DAT MAG IK NIET ZEGGEN, HE ! BIECHTGEHEIM !

met symposia en tentoonstellingen. Het is een goede zaak dat uitgeverij De Striep en Mario Boon gekozen hebben voor een stripalbum als eerbetoon aan Gezelle. Ook eeuwgenoten als **Hendrik Conscience** ('De leeuw van Vlaanderen') en **Charles dé Coster** ('Tijl Uilenspiegel') leven zo voort in (Vlaamse) stripalbums. Als (Noord-) Nederlander die nog wacht op de eerste stripbewerking van de *Max Havelaar*, kun je dan alleen maar jaloers zijn. Extra lovenswaardig is het uitbrengen van een goedkopere zwart/wit-uitgave voor het onderwijs en het opnemen van informatie over dit project op de internet-site *www.comix.be*.
Wel valt er, behalve de al genoemde inhoudelijke kanttekeningen, op het tekenwerk soms wat af te dingen. De expressie van de gezichten is soms te vlak, de woordkeus soms te moeilijk (wie weet wat een ultramontaan is?). Maar Gezelle komt zelf ook aan het woord en de cover van de (debuterende!) tekenaar Boon is fraai. Ook bij de keuze voor Gezelles journalistieke periode kun je bedenkingen hebben. In de jaren dat hij les gaf aan het seminarie stond hij als vernieuwend bekend, en ging zeer intiem om met zijn studenten. Michel van der Plas noemt deze bijna erotisch gekleurde periode 'De Roeselaarse crisis (1859-1860)'. Maar dit is in onze tijd misschien wel een te actueel gegeven.

Literatuur

- ***België in beeld*, G.Dumont en L.Hache, Baart, Deurne 1979**
- ***Berten Rodenbach*, Jef Nys, Het Volk, Gent 1980 (album)**
- ***Mijnheer Gezelle. Biografie van een priester (1830-1899)*, Michel van der Plas, Lannoo Anthos, Tielt, Baarn 1990**
- ***Het sexuele leven van Jan Bucquoy*, Vidon en Bucquoy, in *DOL 0*, 1990, Dolle Morgen, Brussel**
- ***Het Spaanse spook*, Willy Vandersteen, Standaard Antwerpen, 1952(1). Zie hierover ook: *Bulkboek Brugreeks 27*, Patty Voorsmit, Amsterdam 1986**

De Wildewegen van de Rolleweg. Over de journalistieke periode van Guido Gezelle

Boon
De Striep 1999
ISBN 90-804911-1-X
Prijs ƒ14,95 / Bfr.295
(40 pagina's, kleur, s.k.)

Schets uit *De Wildewegen van de Rolleweg*.

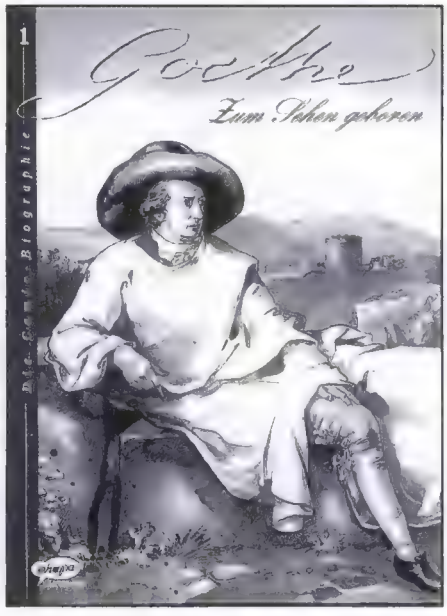

PROUST EN GOETHE

Niet alleen in België verschijnen er strips over literaire helden. In Frankrijk en Duitsland zijn er albums verschenen als eerbetoon aan respectievelijk ***Marcel Proust*** *en* ***Johann Wolf-gang Goethe****.*

In Frankrijk verscheen deel 1 van wat een serie van 12 moet worden: À la recherche du temps perdu: Combray, *naar de romans van Marcel Proust in een bewerking van* ***Stéphane Heuet****.*

Marcel Proust (1871-1922) leidde het leven van een dandy totdat in 1906 zijn Joodse moeder, met wie hij een sterke binding had, overleed. Hij trok zich terug op zijn studeerkamer om aan een omvangrijk literair werk te schrijven: À la recherche du temps perdu *(Op zoek naar de verloren tijd). Het wordt een* Star Wars*-achtig project: er verschijnen 15 boeken in niet-chronologische volgorde. Het werk wordt wereldwijd tot de beste boeken gerekend, maar deelt ook het lot dat deze klassiekers meer beroemd dan gelezen zijn. De twee hoofdthema's zijn het* fin-de siècle*-gevoel met zijn hang naar schoonheid en decadentie, en de kracht van de herinnering. Stripmaker Stéphane Heuet, na een carrière bij de marine en in de reclame als stripmaker verder gegaan, vond de lectuur van* À la recherche *zo rijk aan beelden, dat hij tot zijn ambitieus voornemen kwam om het werk te verstrippen.*

Het nu verschenen deel 1 is prachtig vormgegeven: groot formaat, mooi ingekleurd. De hoofdpersoon (Proust) herinnert zich zijn jeugd. Deze jonge ik-persoon lijkt op een gestileerde Little Nemo, en zijn verwonderde gelaatstrekken worden versterkt omdat hij soms geen mond getekend krijgt. We maken kennis met zijn milieu, z'n ouders en het dienstmeisje, ***Becassine*** *op leeftijd. De overheersende werking van de herinnering is mooi verbeeld: we zien de herinnering over de illustraties heen trekken als mist. Dit is bij voorbeeld het geval wanneer de hoofdpersoon een koekje bij de thee krijgt en dan denkt aan z'n tante in Combray. Heuet heeft veel oorspronkelijke romantekst in gele kaders opgenomen. Behalve kijkplezier valt er dan ook veel (Frans!) te lezen, want Prousts zinnen zijn beroemd om hun lengte en opbouw.*

Goethe

In Duitsland verscheen een album - deel 1 van een tweeluik - over leven en werk van Johann Wolfgang Goethe (1749-1832), ter gelegenheid van zijn 250e geboortedag: Goethe zum sehen geboren *door tekenaar* ***Christoph Kirsch*** *en scenarist* ***Friedemann Bedürftig****. Goethe is Duitslands beroemdste schrijver, die al op 25-jarige leeftijd wereldfaam verwierf met de gevoelige liefdesroman* Die Leiden des jungen Werthers *(1774). Zijn carrière als jurist aan het hof deed hij er zo'n beetje bij, maar als kunstenaar en wetenschapper is hij een erkend genie. Hij ontwierp een kleurenleer, ontdekte een erts (Goethiet) en schreef de* Faust *(1788). Hier te lande is* ***Boudewijn Büch*** *een groot fan: in een televisieserie verhaalde hij vooral over Goethes onstuimige liefdesleven.*

Het stripalbum probeert Goethes levensbeschrijving te combineren met zijn belangrijkste boeken. De biografie vormt het uitgangspunt en wanneer een feit uit dit leven doorklinkt in zijn werk, maakt de strip een uitstapje. Zo speelt de kleine Johann in de poppenkast het verhaal van Faust, die z'n ziel aan de duivel verkoopt. Later wordt zijn Faust *een bestseller. Soms blijft de strip te braaf. De ongelukkige romance met* ***Charlotte Buff*** *verwerkt Goethe in* Het lijden van de jonge Werther, *één van de eerste literaire* hypes. *In dit verhaal zit meer dan wat de strip ervan maakt. Dit bezwaar geldt ook de andere vrijages. Wellicht komt dit door de vorm: een verteller geeft voortdurend commentaar, Maar gelukkig staan er ook her en der citaten uit Goethes poëzie - in een helaas lelijk lettertype.*

Deel 1 stopt in 1788, wanneer Goethe zijn latere vrouw ontmoet. Er is een uitvoerig nawoord en enkele fragmenten zijn viertalig afgedrukt.

In het voorwoord hoopt de voorzitter van het Goethe-instituut dat lezers nieuwsgierig worden naar het werk en het leven van Goethe. Dat is een sympathiek streven, maar de strip moet op zichzelf beoordeeld worden. Van de oude Goethe is

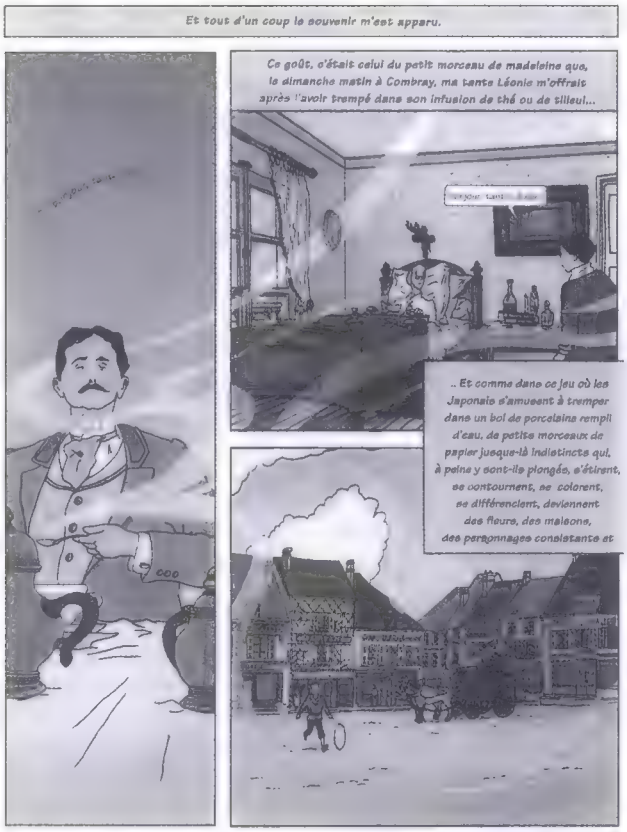
Et tout d'un coup le souvenir m'est apparu.
Ce goût, c'était celui du petit morceau de madeleine que, le dimanche matin à Combray, ma tante Léonie m'offrais après l'avoir trempé dans son infusion de thé ou de tilleul...
.. Et comme dans ce jeu où les Japonais s'amusent à tremper dans un bol de porcelaine rempli d'eau, de petits morceaux de papier jusque-là indistincts qui, à peine y sont-ils plongés, s'étirent, se contournent, se colorent, se différencient, deviennent des fleurs, des maisons, des personnages consistants et

bekend dat hij **Rodolphe Töppfer** (Meneer Prikkebeen) *gestimuleerd heeft om meer beeldverhalen te maken. Ook in dit opzicht is* Goethe zum sehen geboren *een redelijk geslaagd album.*

Das Erlebnis mit Lotte gestaltet Goethe in einem Roman »Die Leiden des jungen Werthers«. Damit überwindet er seinen Liebeskummer. Ein Kollege in Wetzlar aber, ebenfalls unglücklich verliebt, begeht Selbstmord. Das übernimmt Goethe in den Roman, der ungeheuren Erfolg hat. Goethe wird über Nacht berühmt.
Sie ist geladen. Es schlägt zwölfe! So sei es denn! – Lotte! Lotte, lebe wohl! Lebe wohl!

Boven, Goethe 'verwerkt' een ongelukkige liefde.

***Links*, Marcel Proust, herinneringen bij een koekje.**

À la recherche du temps perdu 1: Combray

Heuet
Delcourt 1998
ISBN 2-84055-218-3
Prijs ±f45 / Bfr.900
(72 pagina's, kleur, h.k.)

Goethe. Die Comic-Biographie 1: Goethe zum sehen geboren
Goethe. Die Comic-Biographie 2: Goethe zum schauen bestellt

Kirsch & Bedürftig
Goethe-institut/Egmont Ehapa 1999
ISBN 3-7704-1749-6 (deel 1)
ISBN 3-7704-1750-X (deel 2)
Prijs ±f25 / Bfr.500
(56 pagina's, kleur, h.k.)

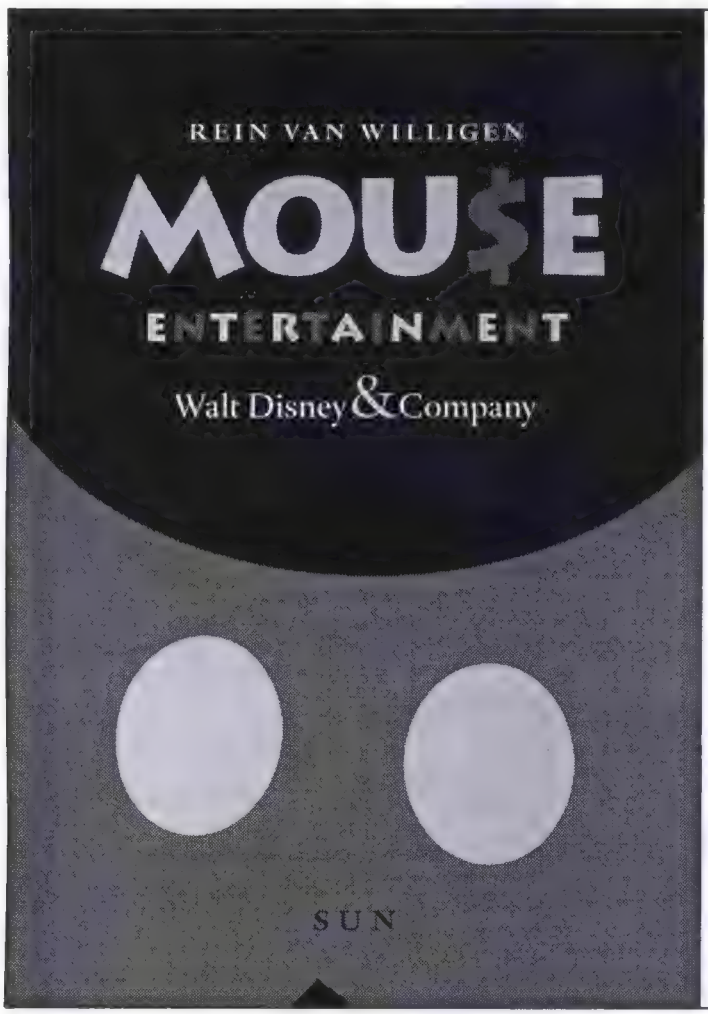

HEDEN VERSCHENEN
BIJ UITGEVERIJ SUN:

Rein van Willigen • *Mouse Entertainment*

Walt Disney & Company

Eindelijk: het eerste oorspronkelijk Nederlandse boek over 's werelds grootste en meest intrigerende mediaconcern, Disney. Het geeft een verbazingwekkende, soms schokkende, maar altijd fascinerende kijk in de keuken van de Amerikaanse pretgigant. De mediareus grossiert in kindvriendelijk *family entertainment*, maar de lezer stuit ook op Disney's dubieuze kanten, zoals het belang in een pornokanaal en betrokkenheid bij kinderarbeid.

288 blz.
Rijk geïllustreerd,
deels in kleur
ISBN 90 6168 573 7
Prijs *f* 29,50 / BF 590

Louis Paul Boon in de strip

door
WILLARD MANS

De meeste kunstenaars moeten wachten tot honderd jaar na hun dood, alvorens op te kunnen draven voor hun herdenking. Louis Paul Boon (1912-1979), net twintig jaar dood, wordt nu al geëerd met een tentoonstelling, een boek en een stadswandeling door Aalst, z'n geboorteplaats. Niemand heeft echter oog voor zijn stripactiviteiten.

Louis Paul Boon is het meest bekend als schrijver, van onder andere het collage-werk *Menuet* (1955), *Pieter Daens* (1971), over het Roomse socialisme en het pornografische *Mieke Maaikes obscene jeugd* (1972). In 1975 rekende half literair Vlaanderen en Nederland op de Nobelprijs voor Boontje, zoals hij zichzelf noemde. Zijn favoriete thema's zijn mededogen met de arbeiders en de liefde voor jonge meisjes. Deze laatste passie leidde tot Boons beroemde *Fenomenale Feminatheek*, een collectie 'opprikmeisjes'.
Maar Boon was een veelzijdig kunstenaar. Hij was culinair kenner, schilder, journalist en veelgevraagd panellid op de Vlaamse televisie. Al deze aspecten vinden we in de herdenking terug. Maar waar is de stripmaker Boon?

Communist

In het stripalbum *De papevreters*, verschenen ter gelegenheid van het pausbezoek aan België in 1985, leest de paus een boek van Louis Paul Boon. Dat is een mooie opener in deze pauspastiche, want Boon moest weinig van de katholieke kerk hebben. Afkomstig uit een katholiek milieu, bekeerde hij zich tot het communisme. Na de bevrijding werkte hij korte tijd als journalist bij het communistische dagblad *De roode vaan*. Als elk dagblad moest ook *De roode vaan* naar Amerikaans voorbeeld een strip. Er was uiteraard geen sprake van dat er een kapitalistische strip gekocht zou worden. Er kon trouwens uit geldgebrek niets gekocht worden. Op verzoek van de redactie bedacht Boon de hoofdfiguren Proleetje en

1 Met is niet alleen de feestdag van den Arbeid, maar ook de dag waarop gij kennis maakt met .. Proleetje en Fantast, en met wien gij de wonderlijkste avonturen zult beleven in « Het land van Koning Trust »

Fantast. Illustrator **Maurice Roggeman** maakte er de tekeningen bij. Het eerste verhaal, *De wonderlijke avonturen van Proleetje en Fantast*, verscheen in 1946. Het werd een tekststrip met af en toe een tekstballon, haastig getekend in een naïeve, *Tripje*-achtige stijl. Proleetje is het kind van proletariërs, dat samen met Fantast (*Kuifje*-broek maar kaal!) de geknechte arbeiders moet bevrijden van het juk van Koning Trust (letterlijk: bedrijfsconcentratie). Trust is de vleesgeworden kapitalist, compleet met pak en sigaar. De kinderen wonen in golfplaten krotjes achter het paleis van Trust. Ze spreken af: 'Laten wij ons ver-

bij herdenking 'Boontje'

Af en toe gaat er haar een licht op zoals men zegt
Hoogstwaarschijnlijk heeft hij grootmoeder opgegeten...
...en snijdt Dewolf middendoor...
om zich daarvan te overtuigen, neemt de jager zijn groot mes
En ja, grootmoeder komt tevoorschijn
Ik heb heel het gesprek gehoord en kon het haar niets zeggen...
Nu wil de jager, Dewolf doodschieten

Boven, *Blauwbaardje in de ruimte* is een James Bond-parodie als fotostrip.

***Geheel links*, In *Blauwbaardje* speelt Louis Paul Boon zelf een rol.**

***Links*, Boons bewerking van Roodkapje in Pravda-stijl.**

***Linksmidden*, Decor van krotten en het paleis, uit *Proleetje en Fantast*.**

***Onder*, *Jan de Lichte* is de mooiste strip van Louis Paul Boon.**

enigen en sterk worden'. Deze armoede verwijst waarschijnlijk naar de situatie in de fabrieksstad Aalst.

Ondanks de pretenties wordt het verhaal nergens te zwaar. Er zijn typische stripelementen, zoals de gemene geleerde dr. Apokalipsus. Op het einde van het verhaal bevrijden onze helden een groep slaven uit de kelders van het paleis. Eén van hen heet Jef Buchenwald.

Hoofdredacteur **Bert van Hoorick** zegt later dat *Proleetje en Fantast* '... één van de eerste realisaties in dat genre (is), echt vooruit op zijn tijd'. Dan laat hij de socialistische dagbladstrip *Bulletje en Bonestaak* (vanaf 1923) van **A.M. de Jong** en de Vlaamse **George van Raemdonck** buiten beschouwing.

Na het eerste lange verhaal wordt Boon ontslagen. Tekenaar Roggeman maakt dan nog een korter verhaal, *Proleetje en Fantast globetrotters*. In 1982 zijn beide verhalen herdrukt.

Bloot

Erotiek is een constante in het werk van Boon. In 1967 werkt hij mee aan *Partner*, een Vlaamse *Playboy*. In 1969 verschijnt in *Gandalf*, een Amsterdams progressief seksblad, een strip van hem: *Roodkapje*, met tekeningen van **Pierre Leterme**. Deze in *Pravda*-stijl getekende strip is een bewerking van één van Boons *Grimmige sprookjes voor verdorven kinderen* (1957). De wolf heeft het hierin op de maagdelijkheid van de aantrekkelijke Roodkapje voorzien.

In 1973 publiceert Louis Paul Boon een fotostrip, *Blauwbaardje in de ruimte*. Het blote meisje Blauwbaardje speelt de hoofdrol in deze *James Bond*-parodie, omdat, zo zegt Boon in de inleiding, 'sprookjes van Grimm worden niet verfilmd, maar wel verhalen van James Bond'.

Bende

De mooiste Boon-strip verschijnt tussen 1985 en 1991. De strip, met tekst en tekeningen van **Nagel** (pseudoniem van **Edwin Nagels**), verschijnt in vijf delen en is een bewerking van Boons *De bende van Jan de Lichte* (1953) en *De zoon van Jan de Lichte* (1961). De eerste drie delen *Klijsterlicht*, *Chanteriken* en *Geradbraakt* verhalen over vader Jan; *De buit* en *De kwade zijde* over zijn zoon. De gebeurtenissen gaan terug op de historie. Halfweg de achttiende eeuw gaat het slecht met de Zuidelijke Nederlanden. Er heerst armoe, honger en chaos. De boeren verpauperen en zijn tot de criminaliteit veroordeeld. De boevenbende van Jan de Lichte uit de omgeving van Aalst is legendarisch. In de mythe wordt Jan de Lichte een Robin Hood, die steelt van de rijken. De Lichtes leus is: 'Eén voor allen, allen voor één'. In Boons roman is Jan de Lichte een vroege socialist. Maar de revolutie eet haar eigen kinderen op. Ook bij 'De bende', en Jan sterft door verraad. Maar zijn zoon leeft voort! Rode draad in de albums is de jacht die de Franse politiechef Baru op de bende maakt. De rauwe avonturen zijn grafisch fraai en in zwart/wit weergegeven. De bendeleden, een zootje ongeregeld, zien er afzichtelijk uit: Tincke, Marieke Bleecker, de Brusselaar en Meulenaere; maar met Boon staan wij aan hun kant. Het Vlaamse bargoens verhoogt de authentieke sfeer.

Af en toe vindt u de albums in de ramsj-bakken van de stripwinkels. Het lijkt de albums net te vergaan als Jan de Lichte zelf. Boons verhaal verdient een betere lot: lezen!

Epiloog

Deze korte rondleiding langs Boon-strips maakt duidelijk dat ook deze kant van zijn kunstenaarschap onze aandacht verdient. Het fraaie herdenkingsboek *Onder de rook van Chipka. Louis Paul Boon en de fabrieksstad Aalst* bespreekt vooral de socialistische Aalstenaar. Zeker in dit boek mogen illustraties uit *Proleetje en Fantast* en *De bende van Jan de Lichte* niet ontbreken.

Literatuur

- ***De bende van Jan de Lichte*, Nagel, Arboris Wijnegem, 1985-1991**
- ***Blauwbaardje in de ruimte*, Louis Paul Boon en Jo Boon, Paris Manteau, Amsterdam Brussel, 1974**
- ***Boonboek*, Julien Weverbergh en Herwig Leus, Paris Manteau, Amsterdam Brussel, 1972**
- ***Onder de rook van Chipka. Louis Paul Boon en de fabrieksstad Aalst*, Kris Humbeek, Ludion, zonder plaatsvermelding, 1999**
- ***De papevreters*, Van Droogenbroeck, Prosper en Modest e.a., Loempia, zonder plaatsvermelding, 1985**
- ***Proleetje en fantast*, Louis Paul Boon en Maurice Roggeman, Querido Amsterdam, 1982**
- ***Roodkapje*, in *Gandalf 31*, 1969, zonder uitgeversvermelding**

BOEKEN

Meccano 3: Schlager

Kolk
Harmonie 1999
ISBN 90-6169-579-1
Prijs *f* 29,90 / Bfr.598
(48 pagina's, kleur, h.k.)

Na een trits succesvolle jeugdstrips sloeg tekenaar **Hanco Kolk** met de reeks *Meccano* begin jaren '90 een nieuwe artistieke weg in. Ook deze volwassenenstrip in **Picasso**-stijl bleek onmiddellijk een groot succes. *Beauregard*, het eerste deel, won een Stripschap-penning, waarna het vervolg *Gilette* zo'n beetje alle bestaande stripprijzen wegkaapte die er maar beschikbaar waren. In 1996 volgde zelfs de Strip-schapprijs voor Kolks gehele oeuvre en was het sprookje compleet. Maar hoe nu verder? De auteur had al onmiddellijk na *Gilette* een eerste aanzet gegeven voor een derde deel: vanaf juni '94 publiceerde hij in Algemeen Dagblad, dat indertijd driftig met kleurenstrips-op-grootformaat experimenteerde, afleveringen van een nieuwe *Meccano*-strip die inspeelde op de oorlog in Joe-goslavië. De aanblik van soldaten, lijken en verwoeste huizen deed toenmalig minister van defensie **Relus ter Beek** verzoeken om deze publicatie te staken, teneinde 'onze jongens' niet te demoraliseren. De vele kritiek op de strip was alles behalve een stimulans voor Kolk, die dan ook opgelucht adem haalde toen het AD na enkele maanden besloot om bij gebrek aan succes het stripexperiment waar ook *Meccano* deel van uitmaakte te staken. De auteur stopte het half voltooide verhaal in zijn archief en ging het onderwerp opnieuw overdenken. Nu, vijf jaar later, heeft Kolk eindelijk zijn Balkan-ei gelegd. De kritieken uit '94 noopten hem tot meer impliciete verwijzingen naar de Joegoslavische burgeroorlog. De hoofdrol is niet langer voor een Blauwhelm (zoals in het AD), maar voor de aan lagerwal geraakte schlager-zanger Johnny Paul. Het ministerie van Defensie vraagt hem en enkele andere B-artiesten om naar het belegerde Meccano te gaan om daar het lijden van de bevolking met amusement te verlichten. (Een kwinkslag naar Ter Beek?) In meer militaire termen heet het: 'Middels korte, doelgerichte optredens op strategische punten in de stad zal u de partijen bewerken en rijp maken voor entertainment.' Een knap staaltje ironie, dat stukken beter uitpakt dan het oorspronkelijke AD-verhaal. Eenmaal in Meccano valt Johnny in handen van het verzet, dat hem dwingt zichzelf uit te geven voor accountant. Op entertainment heeft de agressor namelijk de doodstraf gezet, hiermee inspelend op het amusementsoffensief van de VN. Dit originele gegeven blijkt uiteindelijk wat mager voor een compleet stripverhaal. Het is een kapstok om de uitspattingen van de oorlog terloops te tonen: vernietiging, moord, verkrachting en een allesomvattende uitzichtloosheid. Het verhaal is een raamvertelling: Johnny praat met een jonge vrouw die na een bombardement haar laatste adem dreigt uit te blazen. Tragisch, maar niet spannend. En zo mist *Schlager* het dwingende element dat van voorganger *Gilette* juist een meesterwerk maakte. Het tekenwerk (voorzien van roodtinten als steunkleur) is uiteraard pico bello in orde, waarbij moet worden opgemerkt dat Kolk zijn vertelling uitmuntend regisseert en in beelden omzet. Zijn stijlvolle plaatjes kunnen echter niet het idee wegnemen dat Kolk met dit album kansen heeft laten liggen. *Schlager* is een solide topper in de *Mickey Mouse*-competitie van het Nederlandse beeldverhaal, maar van het brein achter *Meccano* mag je toch meer verwachten.

JM

Hong Kong love story

Hendriks
Oog & Blik / Harmonie 1999
ISBN 90-73221-81-1
Prijs *f* 29,90 / Bfr.550
(144 pagina's, zwart/wit, s.k.)

Wie de *Tomoyo*-strips van **Mark Hendriks** kent, weet dat de auteur het niet kan nalaten om zijn verhalen vol te stoppen met erotische passages. Een uitstekend verkoopargument, al is het ook een rem op het verhaal. Maar ja, wat is nu eigenlijk een verhaal? Hendriks lijkt er helemaal niet op uit om een klassiek scenario te schrijven waarin er, zoals **Willem Frederik Hermans** het altijd wilde, geen mus van het dak valt zonder dat dat invloed heeft op de plot. In *Hong Kong love story* gaan dat soort regels niet op. Tomoyo is in de Aziatische metropool om een hoofdrol te spelen in een film. Belangrijker dan het acteerwerk is voor haar het flirten met de Belgische acteur Toto en de Japanse visagiste Miyako. De stoere Toto blijkt homo te zijn, maar met 'EO-trut' Miyako ontwikkelt Tomoyo een heftige lesbische relatie. Voor het overige passeren de meest idiote bijfiguren de revue, waaronder mensen met illustere namen als Karaoke Jim, Mario Fellatio en H.K. Asshole. Het is allemaal minder banaal dan het op het eerste oog lijkt, want Tomoyo's bizarre ontmoetingen (zelfs met overleden personen en een reuzenhaai) geven het verhaal een vervreemdende spanning die we ook kennen uit de *Corto Maltese*-strips van **Hugo Pratt**. Niet toevallig doet ook Hendriks' tekenwerk in veel opzichten aan dat van Pratt denken, gelardeerd met een flinke scheut **Jacques Tardi**. Voorts lijkt de erotiek direct ontleend aan **Guido Crepax** (*Juliette*, *Histoire d'O*). Te hoog gegrepen is dit niet, want de tekenaar weet in het omvangrijke boekwerk een constante hoge beeldkwaliteit te garanderen. Een terugkerend thema in het werk van Hendriks is de apathische consumptiemaatschappij, met als meest veelzeggende elementen het veelvuldig bekijken van geestdodende tv-programma's (*Amazing Discoveries*, *Co-driver*), het eten van instant-maaltijden, het spelen met een tamagotchi en het meezingen met de karaoke. Ondanks veel (cynische) humor stemt het lethargische wereldbeeld van Mark Hendriks zeker niet vrolijk, maar brutaal en uitdagend is het wel.

JM

Zentak 1: Het pad van de Argonauten

Pécau & Def
Arboris 1999
ISBN 90-343-2841-4
Prijs *f* 11,95 / Bfr.239
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Er was eens... cyberpunk. De Amerikaanse SF-auteur **William Gibson** is de bedenker van dit genre, dat hoofdzakelijk bestaat uit high-tech multinationals in een zwartgallige nabije toekomst, dialogen vol spreektaal en jargon, en computers waarin alle soorten hard- en software rechtstreeks met het

menselijk zenuwstelsel in verbinding staan. Gibson staat voor een verpest milieu, straatbendes, drugs en anarchie. Het is ieder voor zich en niemand voor ons allen. Zijn hoofdpersonen geloven in de kunst van het overleven. Het verhaal is duidelijk geïnspireerd door de roman *Neuromancer*, waarin een computervirtuoos een klus moet klaren door in te breken in de matrixruimte. Ook in de strip is de wereld sterk verstedelijkt (een groot deel van West-Europa is geasfalteerd), tieren kunstmatige intelligenties welig en neemt de computervirtuoos (een gewezen huurling) een gevaarlijke klus aan. Voor hij zich bewust is van de complexiteit van de opdracht zit hij tot over zijn oren in de ellende. Naast eerdergenoemde inspiratiebron is deze nieuwe stripreeks gebaseerd op de *role playing game Cyber Age*. Het verhaal van **Jean-Pierre Pécau** wordt spannend verbeeld en is redelijk origineel in dit genre. Naast alle donkerte gloort er hoop aan de einder. De hoofdpersonen verlangen ondanks hun cynisme naar geborgenheid; zij zoeken toch naar de zin van het leven. De tekenstijl van **Def** is realistisch met een hang naar surrealisme.

RB

Tatjana K. 1: De doos van Pandora

Corteggiani & Meynet
Dargaud 1999
ISBN 90-6793-506-9
Prijs *f* 10,95 / Bfr.199
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Veteraan-scenarist **François Corteggiani**, onder meer bekend van *De jonge jaren van Blueberry*, heeft de relatief onbekende tekenaar **Félix Meynet** een spionageverhaal voorgezet waar niet zoveel eer aan te behalen valt. Het verhaal speelt zich af in de eerste jaren na de Koude Oorlog, met de blonde Russische vamp Tatjana Kovolenko in de hoofdrol. Zij heeft de eigenschappen en kennis van 007, al is humor haar vreemd. De welgevormde blondine is oud-lid van SPETNAZ, een elitecommando van de Sov-jets. Begin jaren '90 krijgt zij met haar makkers de opdracht uiterst geheime Statsi-documenten te vervoeren. Na een confrontatie met ex-Statsi-officieren (voor het gemak als maffia aangeduid) vlucht onze heldin met de koffer vol documenten, die haar na een mislukte moordaanslag echter weer wordt ontnomen. Jaren na dit voorval roept Kovolenko vanuit een klooster in Midden-Europa de hulp in van een aantal milieuhuurlingen omdat zij (om onduidelijke redenen) wordt bedreigd door de geheime dienst van het Vaticaan. De huurlingen helpen haar uit het klooster te ontsnappen, waarna het spoor (op onduidelijke wijze) leidt naar een Russische maffiabaas die aan het meer van Lausanne resideert. Na het gebruikelijke schiet- en stuntwerk en met de stuntelige hulp van huurling/computernerd Nicolas, verdwijnen onze vrienden aan de einder, overigens zonder de gezochte documenten.
Meynet is zeker geen onverdienstelijk tekenaar maar moet zoveel clichébeelden in zijn kaders verwerken dat het album na verloop een hoog slaapgehalte krijgt. Daarnaast heeft *Tatjana K.* een *Blake en Mortimer*-informatiedichtheid die niet meer van deze tijd is, waardoor de rust en opbouw in het verhaal volkomen ontbreken. Dat is jammer, want het album start sterk. De eerste bladzijden tonen namelijk wél een goede harmonie van tekst en tekeningen. Het aangekondigde vervolg moet de vele losse draden bijeenbrengen, maar het zal nog een hele klus worden om een aannemelijk plot uit de hoed te toveren.

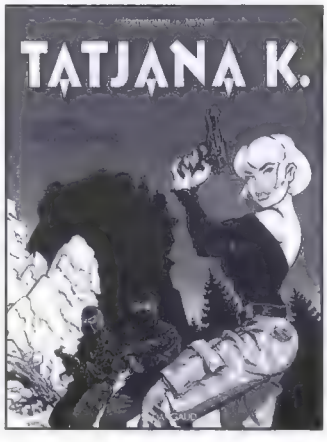

JdL

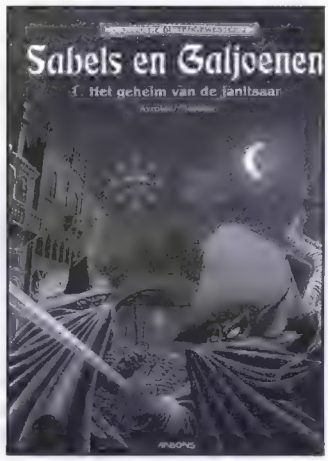

Sabels en galjoenen 1: Het geheim van de janitsaar

Ayroles & Masbou
Arboris 1999
ISBN 90-343-2867-8
Prijs *f* 12,95 / Bfr.259
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Sabels en Galjoenen is een moeilijk te plaatsen serie. De hoofdpersonages zijn een vos en een wolf die rondlopen in een hoofdzakelijk door mensen bevolkte wereld. Je moet een knappe tekenaar zijn om deze twee werelden goed te combineren en **Masbou** slaagt daar maar matig in. De pagina's zijn met de hand geschilderd en leveren vooral in de scènes op zee fraai geschilderde plaatjes op, maar het combineert niet lekker met de tekeningen (die hier en daar doen denken aan **Co Loerakker**s werk voor de reeks *Van nul tot nu*). Dan weer karikaturaal, dan weer semirealistisch of allebei... Masbou is ongetwijfeld een zeer verdienstelijk illustrator, maar deze strip laat qua stijlvoering en enscenering flinke steken vallen. Ook het verhaal zelf is verwarrend en de Nederlandse dialogen (òf slecht vertaald òf gewoon een te wollige woordenbrij) zijn bepaald geen hulp. Jammer, want de sfeer en toonzetting van het album hadden iets bijzonders kunnen opleveren. **Ayroles** en Masbou combineren namelijk elementen uit klassieke fabels en avonturenstrips, gesitueerd in een theatrale Venetiaanse omgeving. Misschien stemmen de auteurs bij de volgende episoden vertel- en tekenkunst wat meer op elkaar af.

PvC

Harde muziek en doffe ellende

Zep
Dupuis 1999
ISBN 90-314-2179-0
Prijs *f* 9,75 / Bfr.180
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Hoewel stripmaker **Zep** zijn doorbraak dankt aan de kinderstrip *Titeuf*, heeft hij ook persoonlijker werk op zijn naam staan. Geen psychologiserende zielenroerselen, maar gewoon aandoenlijke observaties, die de auteur kwijt kan in de Dupuis-collectie *Vrolijke Vlucht*. Enkele jaren geleden presenteerde hij zichzelf als onhandige puber in *Vrouwen met pit*, waarin (uiteraard) de liefde en het versieren centraal stonden. Nu duikt Zep in de wereld die popmuziek heet. Als fervent concertganger put hij hierbij uit een rijke ervaring. Zijn pseudoniem is ook afkomstig uit het genre: Zep is een afgeleide van *Led Zeppelin* en was tevens de naam van het recalcitrante schoolkrantje waar de tekenaar ooit voor werkte (totdat het door de schooldirectie werd verboden). Van die recal-

citrante inborst is betrekkelijk weinig overgebleven in *Harde muziek en doffe ellende*. Zeps ervaringen bij concerten zijn soms net zo herkenbaar als die van **Barbara Stok** in *Barbaraal*, maar blijven toch vaak wat braaf. Met name Zeps *street credibility* laat te wensen over: **Bob Dylan** en **Neil Young** zijn natuurlijk oké, maar waarom ook een (naakte!) **Janet Jackson**?

JM

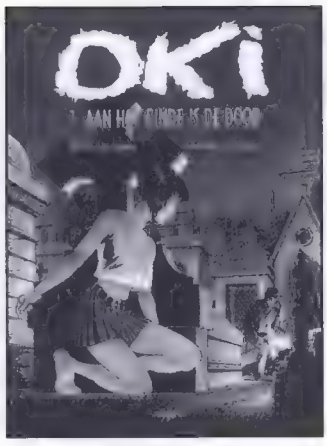

Oki 1: Aan het einde is de dood

Juszezak & Godard
Arboris 1999
ISBN 90-343-2870-8
Prijs ƒ 11,95 / Bfr.240
(48 pagina's, kleur, s.k)

Een moordmysterie waarin de hoofdpersoon tot de laatste bladzijde vertwijfeld ronddoolt. Dat is zeer kort samengevat het eerste verhaal rond het Japanse meisje Oki.
Oki is net twintig geworden als ze, na het dodelijk ongeluk van haar geliefde, vanuit Japan naar Frankrijk reist om daar als au-pair te gaan werken. Gelukkig hoeft ze niet op een baby te passen (iedereen weet hoe slecht dat kan aflopen) maar op een invalide professor. Deze geleerde is zozeer verlamd dat hij alleen nog maar met kleine vingerbewegingen via een toetsenbord kan communiceren. Een vergelijking met **Stephen Hawking** ligt voor de hand, maar deze overeenkomst is in het spannende verhaal niet storend.

Het mysterie begint in het huis van de professor, dat verder bewoond wordt door zijn onsympathieke assistent en zijn trouwe huishoudster. Oki is ingehuurd om de geschriften van de professor te vertalen, maar daar komt weinig van. Overdag wordt ze aan het lijntje gehouden en 's nachts heeft ze vreemde dromen. Uiteindelijk wordt ze beschuldigd van moord, maar de politie-inspecteur, die net als Columbo quasi onnozel blijft doorbabbelen, heeft het goed met haar voor. Gaandeweg komen zowel Oki als de lezer aan de weet hoe de intrige in elkaar steekt. Het verhaal is boeiend, waarbij Oki's rouwproces om haar overleden vriend knap verweven wordt met haar kwetsbare positie als moordverdachte.
De tekeningen zijn sfeervol en realistisch in de traditie van het weekblad *Kuifje*. Er is veel oog voor de achtergronden en de details. Het kleurgebruik is effectief; het benadrukt de verschillende scènes in het verhaal. De tekenaar van al dit moois is de in Kameroen geboren **Erik Juszezak**, bekend van onder andere de strip *De erfgenamen*.

Scenarist **Christian Godard** heeft reeds lang zijn sporen verdiend. Misschien wordt Oki wel de vrouwelijke evenknie van diens stripfiguur Maarten Milaan: ook zij is een eenling en niet vanzelfsprekend de held. Het volgende verhaal zal leren of de makers deze typische sfeer kunnen vasthouden.

RvR

Troglodytes

Ruijters
Oog & Blik 1999
ISBN 90-73221-82-X
Prijs ƒ 14,95 / Bfr.275
(64 pagina's, zwart/wit, s.k.)

Tijdens de afgelopen Stripdagen in Den Bosch beklaagde **Marcel Ruijters** zich over de te donker afgedrukte kleurenstrip *Chimaera* in het jubileumnummer van *Zone 5300* (waarvan hij overigens zelf redacteur is). Zijn kritiek liet onverlet dat dit fraaie verhaal de verwachtingen hoog had opgeschroefd voor zijn nieuwe boek *Troglodytes*. Die verwachtingen worden grotendeels waargemaakt, al is het heel jammer dat het boek niet in kleur maar met enkel een grijze steunkleur is uitgevoerd. Toch weet Ruijters ook met deze beperktere middelen zijn schemerdonkere fantasiewereld der troglodieten tot leven te wekken. Hij doet dat zonder gebruik te maken van woorden, zodat alle gewicht op zijn tekenwerk komt te liggen. In zeven verhalen, waaronder het reeds genoemde *Chimaera*, weet de auteur een coherent universum te scheppen, die (geheel in fantasy-traditie) beheerst wordt door bijgeloof, voortplantingsdrift en het recht van de sterkste. 'Een ontbeende versie van onze maatschappij', noemt hij het zelf. De korte, tekstloze fantasy-verhalen doen stiekem aan *Arzach* van **Moebius** denken, al kan Ruijters uiteraard in de verste verte niet tippen aan deze grootmacht. Toch weet hij binnen de mogelijkheden van zijn karikaturale tekenstijl (die ten opzichte van zijn reeks *Dr. Molotov* losser en artistieker is geworden) een knappe, expressieve prestatie neer te zetten. Ruijters mag dan officieel nog altijd underground-strips maken, hij verdient inmiddels zonder meer *overground exposure*.

JM

ERPO
SUPERSTRIP
SPECIAALZAAK
Kleine Berg 33
5611 JS Eindhoven
040 - 2441882

"Fantasia"
Grote collectie strips
Ruim assortiment antiquariaat
Groot aanbod stripposters en zeefdrukken
Gelderlandplein 203
1082 LW Amsterdam
020-6443261

"DE STRIP-AAP"
IN- & VERKOOP STRIPBOEKEN
JAVASTRAAT 22
ENSCHEDE 053-4305261

DE REDACTIE VAN STRIPSCHRIFT ZOEKT ALTIJD GOEDE VERTALERS FRANS-NEDERLANDS!
BEL
010-220 10 63

VIDEO

Mulan

Buena Vista 1999
Bestelnummer 3708516
(±85 minuten, kleur, Alle leeftijden)

Laten we even duidelijk maken dat dit één van de Disney-tekenfilms is die slechts één keer per jaar gemaakt worden en niet de zoveelste recycle-video. *Mulan* is de 36e lange animatiefilm uit de Disneystudio's en heeft dit keer als onderwerp eens geen sprookje of klassiek kinderboek. Ook al zullen de Disneystudio's het nooit toegeven, het bewerken van deze eeuwenoude Chinese legende is natuurlijk vooral ingegeven door een nieuwe bedrijfsstrategie. Disney probeert al jaren om met de pretparken, films en *merchandise* de Aziatische markt open te breken. Het management kan de cursus 'Eten met stokjes' wel afzeggen, want *Mulan* schijnt geen zier te hebben gedaan in het Midden Oosten. Alleen de Amerikanen stonden voor het eerst sinds jaren weer in de rij voor deze toch matte Disneyproductie. Met de voorgaande producties, waaronder *De klokkenluider* en *Hercules*, zat blijkbaar hier en daar een schroefje los op het dramaturgische vlak: te weinig of te subtiele humor, een te zwaarmoedige behandeling van volwassen thema's als liefde, dood en alles daartussenin... Disney heeft zijn lesje geleerd en keert met *Mulan* terug naar de basis. Ook *Mulan* bevat natuurlijk de bekende ingrediënten die Hollywood en Broadway al 75 jaar in de musicals gebruiken. Maar *Mulan* was waarschijnlijk een commercieel succes door gewoon weer een meisje in de hoofdrol te casten èn de consequente, lichtvoetige toon. De film kent erg veel slapstickscènes, met name door het pratende draakje Mushu. Alhoewel verdienstelijk neergezet door **Eddy Murphy** (en door **Carlo Boszhard** in de Nederlandse versie), is dit draakje er echt met de haren bijgesleept om de film luchtig te hóuden. Ook de onvermijdelijke *love interest* wordt in het scenario vakkundig vermeden ('Hè, bah! Zoenen!) en tot de laatste scènes bewaard. Die zijn wel het grootste probleem, want de film kent een geforceerd *happy end* die in videoclip-stijl overgaat in het hitje van **Stevie Wonder**. Het is maar net waar je van houdt: wie de films van de laatste jaren qua dramatiek en design spannender vond worden, zal met *Mulan* niet aan z'n trekken komen. Wie rechttoe-rechtaan-films wil met een lach en traan, doet met *Mulan* een verantwoorde aanschaf.

PvC

De uitroeptekens staan voor de volgende waarde-oordelen:

!!!!!	grote klasse!
!!!!	goed
!!!	redelijk
!!	matig
!	slecht
...	abominabel

EN VERDER ...

✷ ***Aphrodite. Eerste boek*** *(Manara/Louÿs, Arboris). Deze roman van Pierre Louÿs geldt als wegbereider voor de erotische literatuur in de negentiende eeuw. Vier bekende stripauteurs hebben een deel van het werk geïllustreerd. Als eerste is (vanzelfsprekend) Milo Manara aan de beurt. Dat levert zwoele aquarellen op, in een uitstekend verzorgde uitgave.* !!!! *(JM)*

✷ ***De dwaas van de koning 7: Het geheim van de hansworst*** *(Cothias/Goepfert, Glénat). Het is niet zo gemakkelijk te achterhalen wie nu de hansworst is waarnaar in de titel wordt verwezen. Het hele verhaal wordt bevolkt door hansworsten, halve zolen en schertsfiguren. Cothias is goed de weg kwijt. Zijn personages kramen onophoudelijk baarlijke nonsens uit. Het is hoog tijd een einde te breien aan deze zoveelste 'spin off' van 'De zeven levens van de Sperwer'.*
Dat het album nog een uitroepteken krijgt is te danken aan Goepfert die met engelengeduld het gewauwel van zijn scenarist van redelijk tekenwerk voorziet. ! *(TB)*

✷ ***De Havik 4: Aan boord gegijzeld*** *(Pelerin, Dupuis). Vakbekwaam borduurt Patrice Pellerin voort op het succes van Roodbaard. Met het tekenwerk is alles dik in orde. Met het scenario eigenlijk ook wel. Al blijft het me verbazen dat Yann Kermeur op de onmetelijke oceaan meer oude bekenden tegenkomt dan ik op de reünie van m'n middelbare school.* !!! *(TB)*

✷ ***De P.I. van Hollywood. Integrale uitgave*** *(Berthet/ Rivière/ Bocquet, Dupuis). Een prachtig eerbetoon aan het oude werk van Berthet, dat zonder twijfel ook zijn beste is. Deze stijlvolle hardcover-uitgave (met nieuwe omslagtekening) bevat de drie verhalen waarin privédetective Hippolyte Fynn de hoofdrol speelt: het titelverhaal, 'Amerika' en 'Koud vuur'. Om deze heruitgave iets extra's te geven, zijn drie geschreven policiers en een dweperig nawoord opgenomen. Deze bijgerechten zijn te verwaarlozen, op het illustratiemateriaal na. De hoofdschotel daarentegen rechtvaardigt een blinde aanschaf.* !!!! *(JM)*

✷ ***Thorgal 25: De blauwe ziekte*** *(Rosinski/Van Hamme, Lombard). Rustig kabbelt de Thorgal-reeks voort, met steeds minder gecompliceerd tekenwerk en obligatere scenario's. Het gezin Aegirsson komt terecht in het Rijk van Zhar, waar prins Zarkaj hen vorstelijk verwelkomt. De aanstaande vorst verstoot hen echter als Jolan en Aaricia besmet blijken met de blauwe ziekte. Thorgal zoekt het medicijn en vindt dat uiteindelijk net op tijd. Ofwel: hoe een voormalige topreeks steeds routineuzer wordt.* !!!! *(JM)*

✷ ***De valstrik*** *(Manara, Galatea). Porno-variant van het tv-programma Big Brother. Voor heel wat geld bewonen twee bevallige deernes een huis dat live te zien is op het internet. Ze krijgen bezoek van een hitsige vriendin en niet veel later duikt ook haar agressieve vriend op. Een vluggertje.* ... *(JM)*

stripboekverkopers aan de Hamburgerbrug
stripwinkel
BLUNDER
Oudegracht 203 • 3511 NH Utrecht
Tel. & Fax: 030 / 2 311 461

ADVERTEREN
IN STRIPSCHRIFT?
BEL 06-25 16 87 20

WONDERLAND
STRIPS EN SCIENCE FICTION
GESPECIALISEERD IN COMICS
SOEMBAWASTRAAT 34A 1095 XC AMSTERDAM
020-694 35 62

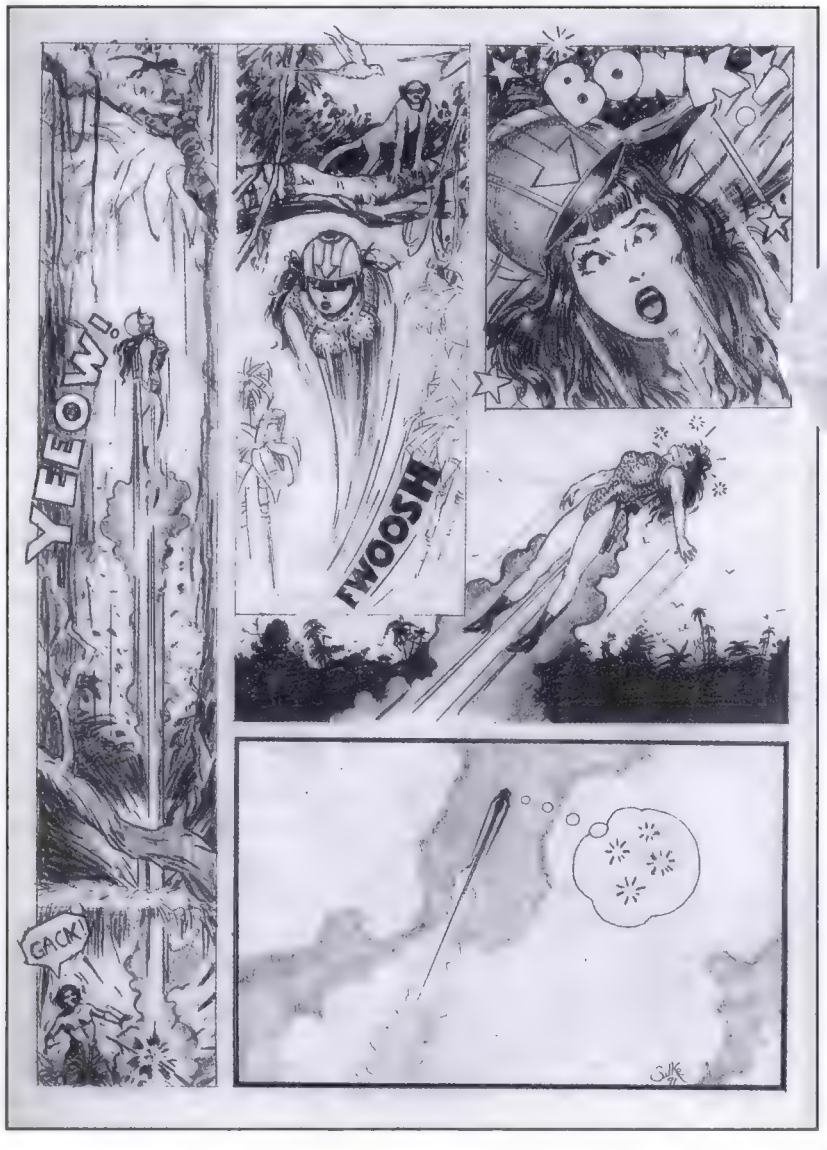

Bettie Page

Fraai boekwerk over het Amerikaanse pin-upfenomeen uit de jaren vijftig, **Bettie Page**. Maar wat doet het in *Stripschrift*? Heel simpel, het ligt in heel Nederland om vage redenen in de stripwinkels en wordt uitgegeven door stripuitgever Arboris. Bettie Page heeft wel een link met de strip (zo was zij een vriendinnetje van The Rocketeer) maar de stripverwijzingen zijn in dit boek nogal spaarzaam. Wie van nostalgie houdt met een hoog camp-gehalte (en van vrouwelijk bloot in de beste **Robert Crumb**-traditie) moet dit boek aanschaffen. Naast fraaie pin-upillustraties ook geweldige boekcovers van driestuiverromannetjes en veel, véél foute foto's.

Bettie Page, Queen of Hearts van **Jim Silke** werd oorspronkelijk uitgegeven door Dark Horse Comics. Voor *f*29,95 / Bfr.599 is de Nederlandse editie (ISBN 90-343-2718-3) te koop.

PvC

Eisner op sprookjestoer

Wie denkt dat **Will Eisner** aan zijn pensioen toe is, komt andermaal bedrogen uit. De *Spirit*-tekenaar heeft zich nu geworpen op het verstrippen van sprookjes en andere klassieke verhalen. In september verscheen bij de Amerikaanse uitgever NBM als eerste deeltje *The Princess and the Frog*, waarna het de beurt is aan *Don Quixote* en *Moby Dick*. 'Dit was een aangename ontspanning na enkele zware boeken waaraan ik daarvoor had gewerkt', aldus Eisner tegen *The Comics Journal*.

JM

Rampokan in de prijzen

De achtste Prijs de Leeuw is in oktober toegekend aan **Peter van Dongen** voor zijn album *Rampokan: Java*. Aan deze internationale aanmoedigingsprijs van het Belgisch Centrum voor het Beeldverhaal is een geldbedrag verbonden van Bfr.200.000 (circa *f*10.000), gefinancierd door Delhaize De Leeuw. De jury omschreef Van Dongen als een 'compleet auteur die alle aspecten van de strip beheerst'. In dezelfde maand werd *Rampokan: Java* tijdens De Stripdagen Den Bosch uitgeroepen tot beste stripalbum van het jaar. Bovendien stond de uitgave van Oog & Blik op de nominatie voor het Best Verzorgde Boek van 1998. *Celebes*, het tweede en laatste deel van *Rampokan*, is vooralsnog gepland te verschijnen in 2001.

JM

Disney-boycot ingetrokken

De Arabische Liga in Amerika ziet af van een boycot van het Disney-concern. Hiermee had zij aanvankelijk gedreigd naar aanleiding van een expositie in Disneyworld Florida, waarbij Jeruzalem louter de Israelische hoofdstad werd genoemd en niet de Palestijnse. Volgens Arabische commentatoren is de boycot afgeblazen vanwege verdeeldheid in eigen gelederen: een prins uit Saudi-Arabië heeft aanzienlijke financiële belangen in Disney.

JM

Pijnlijk zichtbaar plagiaat, bizarre opmerkingen, technische tekenblunders, lullige letterfouten, bedoeld of onbedoeld... we zijn er dol op. Stuur beschrijvingen, liefst met goede (kleur)-kopie, naar AARGH! Postbus 84206, 3009 CE Rotterdam.

Uh.... uh.... Hafl you a smokey smokey for me, meestah!

Heinz

In het *Haarlems Dagblad* van afgelopen 25 september stond een interview met **Eddie de Jong** en **René Windig**. Daarin gaat het onder meer over de werkwijze van het duo. De interviewer constateert dat hoewel er elke dag een *Heinz* uit moet, de makers niet in een ritme van negen tot vijf zitten. Daarop volgt een citaat van Eddie: 'Vroeger hadden we nog wel die discipline, maar die is sterk verwaterd. Ja, stèrk verwaterd. Maar het komt toch altijd af.'

Zouden beide heren toen al hebben gezinspeeld op hun onlangs aan het licht gekomen methode om oude dagstroken *Heinz* als 'nieuw werk' naar de dagbladen te sturen?

RS

Heruitgave Jeep

We schrijven zomer 1945. Nederland is net bevrijdt van de Duitsers en iedereen is een jolige stemming. Het land moet overduidelijk zijn draai in de zojuist herwonnen vrijheid nog vinden.

Die jolige stemming heerst ook ten kantore van uitgeverij D.A.V.I.D., illegaal opgezet tijdens de bezetting door **Dick van Veen**. Er kon weer vrij worden uitgegeven en een van de eerste projecten die op tafel kwam, was een tijdschrift voor de geallieerde soldaten die ons waren komen bevrijden. Zo ontstond het - in het Engels gestelde - blad *Jeep*.

De teksten werden grootdeels geschreven door Dick van Veen en **Dirk Huizinga** en voor de illustraties zorgden onder anderen **Marten Toonder**, **Hans Kresse**, **Henk Sprenger** en **Henk Kabos**.

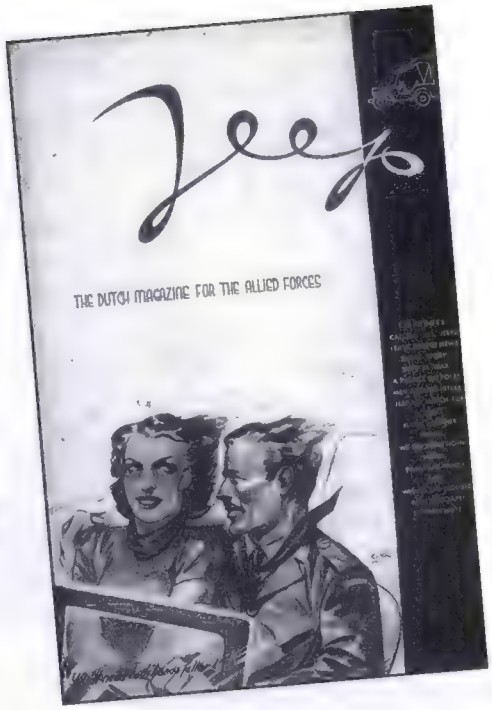

Het blad kende slechts een tijdelijk succes. Het eerste nummer raakte weliswaar snel uitverkocht, maar een tweede nummer is er nooit gekomen. Wel is het eerste nummer herdrukt, maar de ondertitel *The Dutch Magazine for the allied forces* was al komen te vervallen.

Nu, bijna vijfenvijftig jaar later, behoort *Jeep* tot een van de zeldzaamste Kresse/Toonder-items. Van de twee drukken samen zijn niet meer dan een handvol exemplaren bekend. Dat was voor de Stichting Hans. G. Kresse - opgericht door Kresses kinderen - reden om van dit zeldzame blad een herdruk te vervaardigen. Naast een facsimile van de eerste druk is er ook een dossier toegevoegd over de ontstaansgeschiedenis van *Jeep*, met onder andere commentaar van Marten Toonder. Het geheel is verpakt in een smaakvol mapje en is te bestellen door overmaking van *f*40 (inclusief *f*5 verzendkosten) op postbankrekening 7319378 ten name van Stichting Hans G. Kresse, Sonsbeeksingel 3, 6814 AA Arnhem.

RvdN

Strook uit *Niet zeuren, Heinz*, een full-colour album dat hors serie medio december naast *Heinz 21*, *Smurfeiland* zal verschijnen.

Elfquest-verkoper opgepakt

Een 36-jarige Amerikaan is eerder dit jaar opgepakt door de politie van West Virginia omdat hij een stripboek van *Elfquest* had verkocht aan een minderjarige. Het betreft een achtjarige jongen, die 25 dollarcent betaalde voor een exemplaar van *Elfquest: New Blood* uit de privé-collectie van de verdachte. De familie van het jongetje heeft een aanklacht tegen de man ingediend aangezien het verkochte boek pornografisch materiaal zou bevatten. In werkelijkheid is het enige 'schokkende' in het album een geboorteplechtigheid waarbij de borsten van de aanstaande moeder in vier plaatjes te zien zijn. De verdachte stripverkoper is na een nacht cel op borgtocht vrijgelaten, maar moet het oordeel van de rechter afwachten. De auteurs van *Elfquest*, het echtpaar **Pini**, hebben verbaasd gereageerd op alle commotie.

JM

ZE KOMEN! WAT MOETEN WE DOEN?
VLUCHTEN, LIEFSTE! TOT ONS HART BREEKT!
HET IS BETER ALVLUCHTEND TE STERVEN DAN NU GEVANGEN TE WORDEN GENOMEN!

In Elfquest komen wel vaker (half)naakte mensen voor.

Duits striphandboek verschenen

Onlangs verscheen *Icom Handbuch 99*. Dit is een uitgave van het ICOM, een Duitse belangenorganisatie voor striptekenaars, cartoonisten en tekenfilmmakers. Met name jonge kunstenaars zijn lid van deze vereniging. Het ICOM probeert op allerlei manieren hun werk onder de aandacht te brengen, onder andere door het uitgeven van deze boeken. Een groot deel van het *Handbuch* bestaat dan ook uit bio- en bibliografische gegevens van de leden met een proeve van hun werk. Daarnaast bevat het boek een uitgebreide servicegids (te vergelijken met die van Sherpa) met adressen van uitgevers, organisaties, winkels enzovoort. Er is ook een international deel opgenomen, maar dit loopt wat Nederland betreft helaas een beetje achter. Harko Magazines, De Vrijbuiter en Impressum bestaan bij voorbeeld al heel lang niet meer terwijl Oog & Blik ontbreekt. Het is niettemin een handige uitgave die ongetwijfeld voor wat betreft het Duitse taalgebied betreft wel up to date zal zijn. Als extraatje zit bij het *Handbuch* een CD-rom met onder meer voorbeelden van het werk van ICOM-leden en een index van alle ICOM-uitgaven in handig HTML-formaat.

Inlichtingen: Burkhard Ihme, Danneckerstrasse 12, 70182 Stuttgart, Duitsland. E-mail: *icomic@aol.com*, internetsite: *www.comic-i.com*.

HP

Voetbal in Lambiek

Henk Sprenger stond in zijn hele leven één keer op een voetbalveld. Zijn vader stond langs de lijn hoofdschuddend toe te kijken. Na afloop vertelde hij zijn zoon hoe slecht hij speelde. Het was de eerste en laatste keer dat Sprenger een voetbal aanraakte. Dit belette hem echter niet om een stripheld te ontwerpen die beter speelde dan **Kick Smit**, **Faas Wilkes** en **Abe Lenstra** bij elkaar: Kick Wilstra. Met deze voetbalstrip verwierf Henk Sprenger grote bekendheid in de jaren vijftig en zestig. In dezelfde periode tekende hij ook de sciencefictionstrip *Kapitein Storm*. Nu, veertig jaar later, organiseert galerie Lambiek een overzichtstentoonstelling van Sprengers werk. Uit de enorme belangstelling tijdens de opening blijkt al hoe populair de strip *Kick Wilstra* nog steeds is. Het NPS-programma NOVA maakte een reportage en cabaretier **Freek de Jonge** verklaarde dat hij als klein jochie al een enorme fan was van Kick Wilstra. De wonder-midvoor was sportief, rechtschapen en ondernemend. Tijdens de wederopbouwjaren stonden dergelijke karaktereigenschappen hoog in het vaandel. Geen wonder dat de avonturen van de voetballende stripheld een diepe indruk achter liet op een hele generatie striplezers. Toch verklaarde Henk Sprenger tijdens de opening in Lambiek, dat hij zoveel aandacht niet had verwacht. Het was immers al meer dan twintig jaar geleden dat zijn laatste strip *Piet Keizer geeft voetballes* verscheen. Ook was de tachtigjarige stripmaker blij verrast, toen hij op de expositie enkele tekeningen ontdekte waarvan hij dacht dat zij verloren waren gegaan. Het werk van Henk Sprenger is nog te bewonderen tot janu-

De redactie van Stripschrift zoekt ter versterking van een kwaliteitsimpuls van haar actualiteitenrubriek een aantal

ENTHOUSIASTE VERSLAGGEVERS M/V

Van deze 'razende reporters' wordt onder meer verwacht:

- dat zij snel kunnen reageren/produceren naar aanleiding van nieuwsfeiten uit de stripwereld;
- dat zij de Nederlandse taal in meer dan voldoende mate beheersen;
- dat zij beschikken over een gezonde hoeveelheid zelfinitiatief.

Verder:

- strekt het kunnen lezen van diverse moderne talen tot aanbeveling;
- bestaat de verwachting dat de werkzaamheden een paar uur per week zullen vergen;
- zullen - gezien het feit dat zowel de redactie als de medewerkers hun werkzaamheden pro deo verrichten - alleen de in overleg gemaakte onkosten worden vergoed.

Gegadigden kunnen reageren door een brief met voldoende informatie te sturen aan:

Redactie Stripschrift
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam

Het meezenden van - liefst actuele - eigen journalistieke producties of producties waaraan substantieel is bijgedragen kan een positief effect hebben.

Flitsen

Kunstenaarscollectief *Diascoop* **heeft een nieuwe productie bedacht die is gebaseerd op de toverlantaarn. Het voorziet de bewegende beelden van spannende verhalen, liederen en verontrustende geluiden. De titel van het programma luidt** *Nieuw werk* **en is te zien in het Filmmuseum in Amsterdam op 26 t/m 30 december en 2, 6, 7, 8 en 9 januari 2000. ★ Stripantiquariaat Panda uit Den Haag bestaat volgend jaar 30 jaar! Feest dus! Dat had u gedacht. Het jubileum vormt de aanleiding om er mee te stoppen. Het is mooi geweest, vindt de stripwinkel. Het geeft totdat de winkel leeg is forse kortingen op alle artikelen. ★ Na Parijs en Tokyo zal in Hongkong het derde Disneythemapark buiten de VS verrijzen. De Hongkongse overheid heeft hiervoor overigens diep in de buidel moeten tasten: zij betaalt het leeuwendeel van deze joint-venture met Disney: zes**

ari 2000 in galerie Lambiek, Kerkstraat 78 in Amsterdam.

RK

Plagiaat!

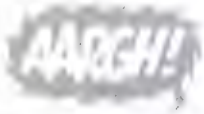

Is hier sprake van lijkenpikkerij of een hommage? Dat vraagt *RRAAH! magazin* zich in nummer 48 af. Het Duitse vermogenstijdschrift *Test* blijkt de inhoud van nummer 11 te hebben opgesierd met een tekening die wel heel erg doet denken aan het werk van de tragisch gestorven **Yves Chaland**. Kijk maar naar de cover van de Duitse uitgave van het *Adolphus Claar*-album.

RS

Encyclopedische onzin

In *Het cultureel woordenboek* van uitgeverij Anthos heeft het beeldverhaal als medium inmiddels een eigen hoofdstuk, maar in het register is het naarstig zoeken naar de lemma's 'strip' en 'beeldverhaal'. In het eigen hoofdstuk is de alfabetische ordening op striptitel (en dus niet op auteur) zonder meer discutabel. Zo is **Kamagurka** alleen te vinden onder de titel *Bert* en worden zijn andere strips niet bij naam genoemd. Pijnlijker zijn de overduidelijke fouten, die inherent lijken aan iedere encyclopedische inventarisatie. Over *Asterix*: 'Na de dood van **Uderzo** zet de bijzonder getalenteerde scenarioschrijver **Goscinny** de serie voort.' Het staat er ècht! Over **Hergé** wordt gemeld: '**Rémi** introduceerde in Europa tekstballonnen.' Een twijfelachtige constatering. Verder worden de weekbladen *Kuifje* en *Robbedoes* elkaars 'alter ego' genoemd, waarbij volledig voorbij wordt gegaan aan de verschillende uitgangspunten van beide bladen: avontuur versus humor. En laat **Art Spiegelman** maar niet lezen dat zijn meesterwerk *Maus* slechts 'gedeeltelijk autobiografisch' zou zijn. Ten slotte is het een nare onderwaardering van het medium dat **Marten Toonder** uitgebreider wordt behandeld in het hoofdstuk 'Letteren na 1830', dan zijn strip *Tom Poes* in het hoofdstuk 'Beeldverhalen'. Het is toe te juichen dat *Het cultureel woordenboek* speciale aandacht besteedt aan strips, maar hopelijk wordt de informatie in de volgende (vijfde) druk van dit naslagwerk naar een hoger plan getild.

JM

Netelenbos leest Duck

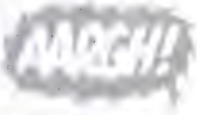

Op 4 november discussieerde minister van Verkeer & Waterstaat **Tineke Netekenbos** met de Tweede Kamer over allerlei voorstellen om **miljard gulden, plus een kleine vier miljard voor de infrastructuur. Zoveel kost het Disney-imperium zèlf niet eens. Het park gaat pas open in 2005. ★ De tekenfilm** *Pokémon*, **gebaseerd op het gelijknamige computerspel, heeft in de eerste vijf dagen na de Amerikaanse release een omzet behaald van ruim honderd miljoen gulden. Dat is een record voor een tekenfilm. ★** *Southpark* **heeft een belangrijke stem verloren. Medio november pleegde** Mary Kay Bergman **zelfmoord. In de controversiële tekenfilmreeks vertolkte zij de stem van de moeder van de hoofdfiguren Stan, Cartman en Kenny. Bergman, die slechts 38 jaar oud werd, was ook te horen in films als** *Star Wars: The Phantom Menace* **en** *Mulan*. **★ In de Burgerwelzijnsteeg te Antwerpen is medio november een 52 meter lange** *Suske en Wiske*-**muur onthuld. Op een blinde muur zijn 43 beschilderde panelen aangebracht met fragmenten uit het album** *De zeven schaken*. **Het is een eerbetoon aan** Willy Vandersteen, **die opgroeide in de wijk Burgerwelzijn. De steeg is trouwens doodlopend, dus dat belooft weinig goeds. ★ De beursgang van het commerciële tv-station Fox Kids Europe in november werd ingeleid door niemand minder dan Spiderman. De stripheld beklom de gevel van Beursplein 5. ★ Voor het hoe en waarom van onze maatschappij moet u bij Kwik, Kwek en Kwak zijn. Dat is de strekking van** *Het Duckdenken*, **een boekje van NRC-medewerker** Michiel Hegener. **Het verscheen bij uitgeverij Contact. ★ De Nederlandse optiehandelaar Van der Moolen kan gaan handelen in aandelen van Disney. Om dat te bewerkstelligen moest men wel 160 miljoen gulden op tafel leggen. Dit prijskaartje hing aan de Amerikaanse effectenhandelaar Fagenson, Frankel & Streicher, die voorheen over dit voorrecht beschikte. ★ Gelezen in een artikel over sfeerstyling in** *Adformatie*: **'De familie Doorzon woont tegenwoordig veel moderner.' Wat is er met dat lullige bankstel gebeurd?**

de files tegen te gaan. Zij plaatste toen de opmerking dat het fileprobleem in haar ogen onoplosbaar is. Het bewijs: in Donald Duck 36 van dit jaar stond een strip waarin Willie Wortel de congestie aanpakt door vliegende voertuigen in Duckstad te introduceren. Het gevolg: geen files meer op de grond, maar wel veel verkeersopstoppingen in de lucht. Zouden nog meer bewindslieden zich laten inspireren door strips?

RS

Gopal Jiu start uniek project

Dat strips hun publiek nog altijd weten te vinden, bewijst uitgeverij Gopal Jiu Publications in Rotterdam. Sinds begin dit jaar brengen zij elke twee weken (24 keer per jaar) een album op de markt waarvan de inhoud is gebaseerd op de Vedische cultuur, religie, wetenschap en filosofie. Het doel van de uitgeverij is om interesse te wekken voor de Vedische verhalen en hun onderliggende betekenis door middel van beeldromans en kinderboeken. In amper een jaar tijd zijn bijna 1200 abonnees geworven en dat is in het huidige stripland een uitstekende verdienste. Titels als *Krishna*. *Rama* en *De geniale Birbal* verraden de herkomst van de strips: het lijken wel *Illustrated Classics* in een Oriëntaals jasje, maar bovenal zijn het keurig verzorgde en leuke albums. Gopal Jiu weet met een uitgekiend, selectief verspreidingssysteem de doelgroepen te bereiken die zich aangesproken zullen voelen, alhoewel autochtone bleekgezichten hier zeker plezier aan zullen beleven. Een lovenswaardig uitgeef-initiatief.

Info: Bhakta Svarupa Dasa (Gopal Jiu Publications), Postbus 21342, 3001 AH Rotterdam. Telefoon (+31)(0)10-2026

AANSTORMEND GEWELD

Etienne Davodeau

NATIONALITEIT: Franse
GEBOORTEJAAR: 1965
WAAROM HIJ? Na een bliksemcarrière die uitmondde in de prijs voor het beste buitenlandse stripverhaal op het festival van (toen nog) Breda in 1996, verdween Davodeau wat uit het gezicht omdat hij verhuisde naar een uitgeverij waarvan de boeken grotendeels onvertaald blijven (Delcourt). Dat is jammer, want Davodeau blijft sterk doorgaan. Hij sleepte in 1998 een nominatie voor de Alph'Art voor het beste scenario en in 1999 een nominatie voor de Alph'Art voor de beste strip in de wacht op het festival van Angoulême.
WAT HEEFT DE MAN ZOAL GEPUBLICEERD? Het begon allemaal o zo onopvallend met het verdienstelijke drieluik *De vrienden van Saltiel* bij Dargaud (1992-1994). Dat zijn drie genre-gewijs verschillende verhalen die op een ingenieuze manier samenvloeien. In het eerste deel - *De man die niet van bomen hield* - vertelt Davodeau over een kunstenaar, Douglas, die dwangmatig houten totems maakt na een traumatische ervaring in de Algerijnse woestijn. Zijn vriend, de kunstfotograaf Saltiel, is de enige persoon die hem nog kan benaderen. *De man die niet van bomen hield* eindigt dramatisch met de zelfmoord van de kunstenaar. Het tweede deel - *De persmuskiet* - lijkt er volledig los van staan. Daarin worden de belevenissen van een vriendengroepje (onder wie Saltiel) in een charmant Frans dorp verteld. Eén van hen is een vervelende roddelbladfotograaf, die per se een compromitterende foto wil maken van de filmster Dimitrov, die op een naburig eiland woont. In *Open einde*, het afsluitende deel, komen de twee vorige strips samen.

In deze rubriek laat de auteur zijn licht afwisselend schijnen op experimentele ontwikkelingen in de marge van het beeldverhaal en op vrij jonge auteurs van wie nog nauwelijks werk in het Nederlands is vertaald.

Samen met Dimitrov verfilmt Saltiel het levensverhaal van Douglas. Die verfilming verloopt helemaal niet vlot, omdat allerlei bekende en onbekende partijen invloed proberen uit te oefenen op het verhaal van de film, tot groot ongenoegen van Saltiel. In *De vrienden van Saltiel* komen al veel leidmotieven uit Davodeaus hele oeuvre aan bod. Thrillerelementen worden afgewisseld met geanimeerde discussies tussen vrienden en bespiegelingen over de aard van kunst: per definitie een compromis of toch compromisloos? Met Saltiel lijkt Davodeau zo veel mogelijk voor de laatste optie te kiezen.

Na zijn drieluik werkte Davodeau twee jaar aan *De stroman* (1996), een *road strip* van 100 pagina's en zonder enige twijfel het beste boek dat in Dargauds *Beeldroman*-reeks is verschenen. De pers ontving de strip met open armen en dat succes mondde uit in de al vermelde prijs in Breda. In *De stroman* krijgen Abel, een oude communist, Vincent, een ingenieur die plutonium heeft gestolen, en Rose, een vrijgevochten meisje, met elkaar te maken omdat ze door omstandigheden in dezelfde auto reizen. Abel en Vincent krijgen zware teleurstellingen te verwerken en Rose vangt hen op. Net zoals in andere boeken van Davodeau vormt de criminele plot slechts een aanleiding voor een verhaal over de algemeen-menselijke zoektocht naar wat uiteindelijk zin heeft en wat waardevol is. Hoewel de personages soms wat diepgang missen, geven ze vorm aan een verrassend complexe dialoog tussen verschillende levensfilosofieën. Dáár ligt de grote kwaliteit van *De stroman*, in het onopvallend en onderhoudend behandelen van Grote Thema's.

Met *Quelques jours avec un menteur* (Enkele dagen met een leugenaar, 1997) maakte Davodeau opnieuw een lang verhaal (176 bladzijden). Het boek paste in Delcourts collectie *Encrages*, een reeks met zwart/witstrips in romanformaat. Door die bewuste omschakeling naar zwart/wit blijkt nog beter wat Davodeaus troeven zijn: zijn vertelkunst, zin voor timing, en zijn ongewone thema's. In *Quelques jours avec un menteur* gaan vijf dertigers die vroeger de beste vrienden waren, nog eens samen op vakantie. Eigenlijk gebeurt er weinig spectaculairs in het boek. Eén van hen houdt de anderen een hele tijd voor de gek, wat er uiteindelijk toe leidt dat alle meningsverschillen die door hun veranderde leven worden veroor-

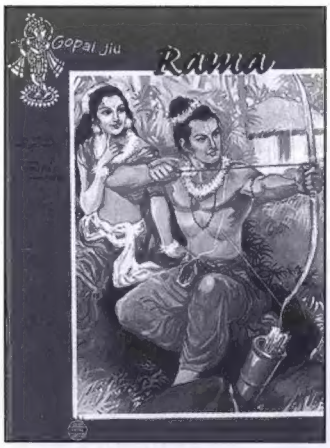

565, fax (+31)(0)10-2025868, e-mail: *info@gopaljiu.com*, internetsite: *www.gopaljiu.com*.

PvC

Hasjstickie drugs

Met *Hasjstickie drugs* publiceerde columnist en wietroker **D.C. Lama** onlangs zijn eerste verhalenbundel, die verscheen bij Houthaven Publications uit Oosterhout, de uitgeverij van **Rob van Bavel** (Don Lawrence Fanclub). Ter gelegenheid van De Stripdagen Den Bosch bracht Van Bavel een bonusboekje uit met een verstript verhaal van Lama (*Lego*), dat als premium geldt bij aanschaf van *Hasjstickie drugs*. (ISBN 90-73508-23-1). *Lego* is getekend door **Dick Heins**. Verwacht er overigens niet teveel van, want het telt slechts vier strippagina's. Mogelijk profiteert Heins mee van het succes rond D.C. Lama (pseudoniem van **Dennis Lahey**, 1972),

die steun krijgt van onder meer rapper **Def P.** (Osdorp Posse) en **Theo van Gogh**. Zoals de titel van zijn bundel al duidelijk maakt, schrijft Lama hoofdzakelijk over jointgebruik. In *Hasjstickie drugs* adviseert hij zijn lezers het gebruik van cannabis tijdens het lezen van zijn verhalen. Tjeemig de peemig!

JM

STAPELTJE SECUNDAIR

Imago 39

In deze uitgave van het eigen huisblad viert het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal haar tienjarig bestaan met een jaarsgewijs foto-overzicht. Verder aandacht voor de gebruikelijke exposities. (JM)

Info: Zandstraat 20, 1000 Brussel, België.

door **GERT MEESTERS**

zaakt, verdwijnen. In het boek wordt vooral veel gediscussieerd omdat de verschillende persoonlijkheden van de personages en hun dagelijkse zorgen dat uitlokken. Een strip voor liefhebbers van *Meneer Johan* van **Dupuy & Berberian**, maar met wat minder vertederende humor.

Onder andere omdat zwart/witstrips zelfs met een nominatie voor een Alph'Art niet fantastisch verkopen, zijn Davodeaus volgende twee boeken terug te vinden in de luxueuze kleurenreeks *Sang Froid*, die thrillers herbergt. Davodeau kwam er pas al doende achter dat hij graag thrillers maakt. *De stroman* kan je eigenlijk ook in dat genre onderbrengen. Dat betekent natuurlijk niet dat *Le réflexe de survie* (De overlevingsreflex, 1998) en *La gloire d'Albert* (De gloriedag van Albert, 1999) typische thrillers zijn. *Le réflexe de survie* is bijna een theaterstuk, omdat het zich voornamelijk afspeelt op het perron van een klein stationnetje. Davodeau heeft dat stationnetje ergens in Frankrijk gevonden en heeft later daar zijn verhaal rond gebouwd. Hoofdrolspelers zijn de plichtsbewuste spoorbeambte, een op die plaats kamperende anarchist die de treinreizigers tot werkverzuim probeert aan te zetten en een lokaal boefje dat betaald wordt om iemand van kant te maken.

La gloire d'Albert is een zeer Frans verhaal, omdat het grotendeels gebaseerd is op plaatselijke toestanden, al maakt dat het verhaal niet minder zinvol voor niet-Fransen. Albert is een eenvoudige arbeider, die helemaal opgaat in een massaspektakel over de glorieuze Franse geschiedenis waarin hij een kleine rol speelt. Dat spektakel wordt georganiseerd door een duo kasteelheren dat samen een extreem-rechtse politieke partij aanvoert. Wanneer Albert per ongeluk getuige is van de moord op één van de twee door linkse extremisten, besluit hij om het recht in eigen hand te nemen, alleen om uiteindelijk te constateren dat hij misbruikt werd. Het portret van de gewone man Albert is vertederend echt, waardoor hij ondanks zijn domheid en onsympathieke politieke meningen een personage wordt met wie je als lezer meevoelt.

Naast zijn strips voor een volwassen publiek heeft Davodeau als jonge vader van twee dochters ook nog twee kinderboeken en een kinderstrip gemaakt. *Juliette Galipette* (Magnard, 1996), *Le Voyage Infernal* (met tekeningen van **Joub**, Magnard, 1997) en de strip *Max et Zoé 1: Les voleurs de roues* (met tekeningen van Joub, Delcourt, 1999).

FOTO GERT MEESTERS

WAT MAAKT HEM SPECIAAL? Zeker niet zijn tekenstijl, die nogal doordeweeks en weinig persoonlijk lijkt. Vooral in *De vrienden van Saltiel* kun je duidelijk nog de stijlzoekende tekenaar aan het werk zien. Davodeau is uniek omdat hij als getalenteerde verteller er helemaal alleen in slaagt om de verhalen die hij wil vertellen, te slijten bij grote uitgeverijen. Dat is niet vanzelfsprekend, omdat Davodeaus verhalen zelden echt in een genre thuis horen, maar een ongewone mengeling vormen van thrillerelementen, politieke discussies, psychologische diepgang en opgetekende tijdgeest. Naar eigen zeggen komt de politieke inslag van zijn verhalen, die in de strip als medium vrij zeldzaam is, voort uit het politieke engagement van zijn ouders. In zijn jeugd vonden veel vergaderingen van socialistische groeperingen bij hem thuis plaats, en politiek speelde dus van jongs af een vrij grote rol in zijn leven. Zijn strips verwijzen door het politieke engagement wel eens naar films van regisseurs als **Mike Leigh** (*Secrets and Lies*) en **Ken Loach**. Hoewel Davodeau zelf duidelijk links van het centrum denkt, probeert hij in zijn strips geen standpunt in te nemen, maar de personages te laten inter-ageren.

Een andere vaak geciteerde kwaliteit van Davodeau bestaat in zijn doorwrochte pagina-lay-out. Vooral in *De vrienden van Saltiel* en *De stroman* valt die op. Davodeau houdt niet meer zo van de effecten die hij in die albums zocht door pagina's opvallend te schikken. Tegenwoordig komt het verhaal eerst en werkt hij met een vrij eenvoudige lay-out, die hij enkel aanpast als het verhaal er echt om vraagt.

EN NU PRAKTISCH! De vertaalde werken van Davodeau zijn nog voorradig en ook vaak te vinden in koopjesbakken. De niet-vertaalde werken zijn allemaal te krijgen bij de betere stripspeciaalzaak, of eventueel bij internetwinkels als *www.fnac.fr*.

Goede moed

Nog niet eens zo heel lang geleden ging het niet zo best in de comicwereld. Begin jaren negentig zag alles er nog rooskleurig uit en ondergingen de verkoopcijfers een ongekende groei. Toen aan die groei een einde kwam, zette een omgekeerde beweging zich in en zakte de markt voor comics bijna volledig in. De gevolgen hiervan zijn de afgelopen jaren nog altijd merkbaar geweest en dan met name in de vorm van het grote aantal relatief kleine uitgeverijen dat noodgedwongen moest worden opgedoekt.

Momenteel is daar blijkbaar enigszins verandering in gekomen, want binnen een tijdsbestek van twee maanden hebben maar liefst twee nieuwe ambitieuze uitgeverijen hun plannen voor het jaar 2000 bekendgemaakt. In beide gevallen is geen sprake van kleine uitgeverijen die mikken op een klein segment van de markt, maar van uitgeverijen die meteen hoog inzetten door middel van nieuwe series gemaakt door populaire, bekende schrijvers en tekenaars.

Black Bull Entertainment is de eerste nieuwkomer en de man achter deze uitgeverij is *Gareb Shamus*, de uitgever die verantwoordelijk is voor het maandelijkse informatiemagazine Wizard. In januari verschijnt de eerste serie van Black Bull, namelijk de vierdelige miniserie Gatecrasher. De comic wordt geschreven door *Mark Waid*, de man die de afgelopen jaren naam voor zichzelf heeft gemaakt als schrijver van comics als Captain America voor Marvel en JLA voor DC, terwijl het tekenwerk wordt verzorgd door *Amanda Connor*, die vooral bekend is geworden vanwege haar werk voor de serie Vampirella. Over het verhaal zelf wordt nog maar weinig uit de doeken gedaan, maar duidelijk is dat Gatecrasher mikt op de liefhebber van science-fiction. Opvallend is dat, aldus Shamus, de oplage geheel afhankelijk is van het aantal bestellingen. Het zou best wel eens kunnen betekenen dat nummers van Gatecrasher over enkele jaren net zo zeldzaam zullen zijn als bij voorbeeld de comics van Valiant die begin jaren negentig verschenen. Of dit een goed idee is of slechts een marketingstuntje, dat zal de tijd uitwijzen.

De tweede nieuwe uitgeverij draagt de naam CrossGeneration Comics en als alles goed is, zullen vanaf mei 2000 de eerste comics van deze nieuwkomer in de winkels liggen. De uitgever is *Mark Alessi* en Cross-Generation is de uitkomst van drie jaar intensieve research naar het slagen en falen van zowel grote als kleine uitgeverijen. Volgens Alessi zal de nadruk komen te liggen op goede verhalen en tekeningen, terwijl de comics gegarandeerd op tijd zullen verschijnen. Om dit te bereiken, zullen de comics allemaal op het hoofdkantoor worden gemaakt, waarbij alle makers, van schrijver tot tekenaar tot inkter, op dezelfde verdieping werken en zo met elkaar kunnen overleggen. De belangrijkste medewerkers van CrossGeneration zijn *Barbara Kesel* (bekend van Superman) en *Brandon Peterson* (bekend van onder meer Medieval Witchblade/Spawn en Arcanum voor Image). Kesel gaat in eerste instantie drie series schrijven en zal tevens optreden als redactrice, terwijl Peterson niet alleen een serie gaat tekenen maar ook art director van de uitgeverij wordt. De opzet van CrossGeneration doet een beetje denken aan hoe het er in de jaren zeventig en tachtig bij Marvel Comics aan toeging. En we weten allemaal wat voor een goede comics dat toentertijd heeft opgeleverd. Of CrossGeneration in Marvels voetsporen kan treden, moeten we afwachten.

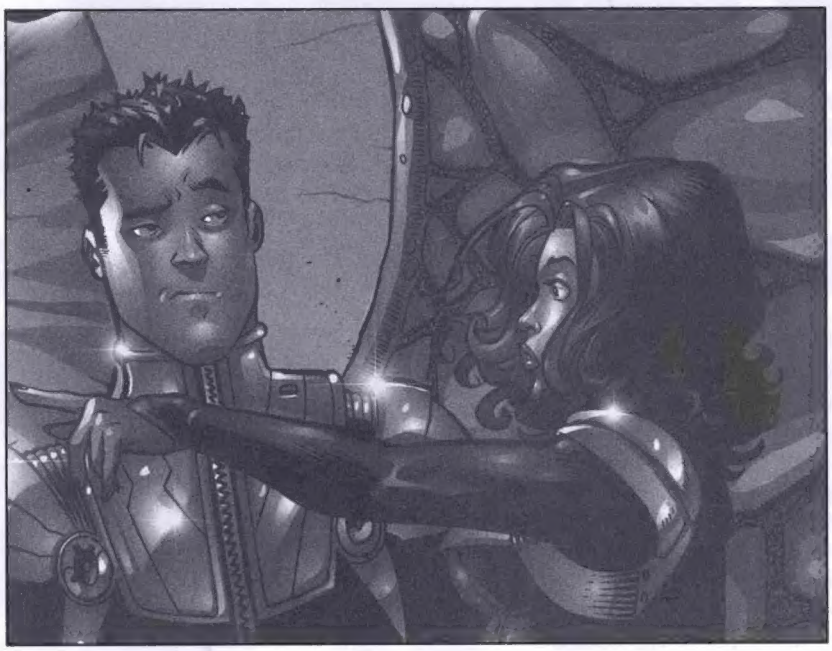

Van boven naar beneden,
Nieuwe uitgeverij Black Bull.
***Gatecrasher* door Waid en Connor.**
George Pérez binnenkort bij Gorilla Comics.

Twijfelgeval

Officieel is het geen nieuwe uitgeverij zoals de twee die hierboven aan de orde zijn geweest. Officieel is Gorilla Comics namelijk een zogenaamde 'imprint', een reeks series die onder één bepaalde noemer worden uitgegeven en op één of andere manier met elkaar te maken hebben. Maar gezien de plannen van Gorilla Comics zou je het met een beetje goede wil toch als een nieuwe uitgeverij kunnen beschouwen. Zoals het er op het moment van schrijven voor staat, wordt Gorilla Comics een imprint van Image Comics, maar de twee initiatiefnemers *Mark Waid* en *Kurt Busiek* hebben al toegegeven dat ze met het idee spelen om alsnog de sprong in het diepe te wagen en een eigen uitgeverij op poten te zetten. Het gonst van geruchten en als altijd met geruchten is het maar afwachten wat waar is en wat een typisch geval is van een broodje aap. Of in dit geval, een broodje Gorilla.

Gorilla Comics is een initiatief van acht bekende tekenaars en schrijvers die stuk voor stuk al jaren meegaan en een constante kwaliteit kunnen afleveren. Het gaat hier naast Waid en Busiek om *George Pérez*, *Barry Kitson*, *Joe Kelly*, *Mike Wieringo*, *Karl Kesel* en *Tom Grummett*. Volgens de voorlopige plannen is het de bedoeling dat halverwege het jaar 2000 nieuwe series worden gelanceerd, maar de makers willen er nog bijzonder weinig over kwijt. De enige serie waarover momenteel iets bekend is, draagt de titel Superstar en zal worden geschreven door Busiek met tekenwerk van *Stuart Immonen*, die onlangs nog Superman: End of the World voor DC maakte. Voordat lezers de vergelijking gaan maken met de Cliffhanger-imprint van DC Comics (met series als Danger Girl en Battle Chasers, waarvan het afgelopen jaar nog geen drie nummers zijn verschenen), wijst Waid erop dat dergelijke doemscenario's bij Gorilla Comics niet aan de orde zullen zijn. 'Dit team bestaat vooral uit wat

door
OLAV BEEMER

oudere jongens. We hebben een gezin, een hypotheek... als we de hele dag achter onze Playstation gaan zitten, komt er geen brood op de plank en worden we het huis uitgezet!' Een nieuwe hit of een nieuwe flop? Een nieuwe imprint of toch uiteindelijk een nieuwe uitgeverij? Vragen die de komende maanden beantwoord zullen worden.

Verandering van spijs...

Millenniumgekte of niet, ook rond de eeuwwisseling is en blijft het een komen en gaan van series, schrijvers en tekenaars bij de drie grote uitgeverijen Marvel, DC en Image. Zo maakte Marvel onlangs bekend, dat de MC2-series Fan-tastic Five en Wild Thing al na hun vijfde nummer worden stopgezet. Daarmee ondergaan beide series hetzelfde lot als hun voorgangers, J2 en A-Next. De enige MC2-serie die het redelijk doet, is Spider-Girl, gemaakt door schrijver *Tom DeFalco* en tekenaar *Pat Olliffe*. DeFalco, tevens de redacteur en bedenken van MC2 (wat overigens staat voor Marvel Comics 2, aangezien de series zich in de nabije toekomst afspelen en verhalen over een nieuwe generatie superhelden), heeft aangekondigd dat deze tegenslag geenszins het einde van MC2 betekent. 'Het is ons doel om met deze series een breder publiek te bereiken en we moeten eens om de tafel gaan zitten en bekijken hoe we dat in de komende maanden precies willen aanpakken.'

Ook voor de wat wel eens met een tikkeltje minachting 'tweederangs' X-titels van Marvel wordt genoemd, staan ingrijpende veranderingen op stapel. Het betreft hier de series Generation X, X-Man en X-Force. Onlangs zijn de besprekingen over deze series met *Rob Liefeld* (de bedenker van onder meer Youngblood) vastgelopen en maakte Marvel bekend dat *Warren Ellis* is aangetrokken als nieuwe coördinator voor deze comics. Ellis, populair vanwege zijn originele en vaak grensverleggende werk voor DC met comics als Trans-metropolitan en Planetary, zal geen van de drie series daadwerkelijk gaan schrijven, maar hij is wel de persoon die enkele maanden lang in grote lijnen de verhalen voor de genoemde comics zal uitstippelen. Als gevolg van deze veranderingen zullen de huidige schrijvers en tekenaars van de drie series worden afgehaald, maar wie hun opvolgers gaan worden, is nog onbekend.

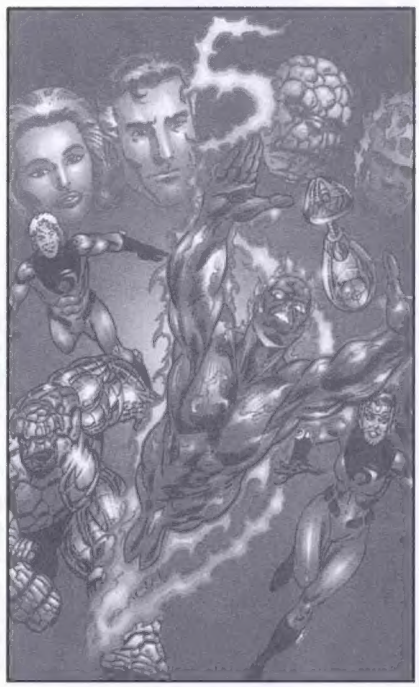

Bij DC en Image is nog altijd een soort stoelendans van tekenaars en schrijvers gaande en het laatste nieuws op dit front is het vertrek van *Scott Lobdell* en *Travis Charest* als respectievelijk schrijver en tekenaar van de serie Wildcats van DC. De comic is de laatste tijd geplaagd door vele vertragingen, onder meer als gevolg van door Charest gemiste deadlines, en met de komst van *Joe Casey* (vroeger schrijver van Cable) en tekenaar *Sean Philips* moet een einde aan die problemen komen. Wildcats 8 zal het eerste nummer van Casey en Philips worden. Bij Image is tekenaar *Keu Cha* het slachtoffer van de spreekwoordelijke stoelendans geworden. Samen met schrijver *J. Mi-chael Straczynski* (maker van de televisieserie Babylon Five) werkte Cha aan de serie Rising Stars, maar al na twee nummers bleek dat Straczynski toch liever een tekenaar met een iets andere tekenstijl wilde hebben. Kort-om, Cha mocht gaan (volgens de laatste geruchten wordt hij binnenkort de nieuwe tekenaar van de serie Witch-blade) en zijn plaats wordt ingenomen door *Christian Zani-er*, bekend van zijn werk voor Buffy, the Vampire Slayer van Dark Horse.

Tot slot nog een wisseling van de wacht bij Marvel, en wel wat betreft de serie Wolverine. Schrijver *Erik Larsen* (de man achter Savage Dragon bij Image) en tekenaar *Leinil Yu* vertrekken en maken plaats voor *Steve Skroce* (voormalig tekenaar van Gambit), die vanaf Wolverine 150 voor zowel de tekst als de tekeningen gaat zorgen. Skroce wil af van het imago van standaard superheldencomic dat de serie de laatste jaren heeft gekregen. 'Het wordt absoluut geen soap. Ik wil af van die one-liners en me concentreren op Wolverine's achtergrond en geschiedenis.' Dat hebben we vaker gehoord, dus we zullen zien.

Van boven naar beneden,
•Nieuwe schrijver en tekenaar voor *Wildcats*. •Steve Skroce neemt *Wolverine* over. •*Wild Thing*: te licht bevonden. •Het einde voor *Fantastic Five*. •*Generation X* ondergaat metamorfose.

KLEIN LEED... GROOT NIEUWS!

Kerstdrukte

Twee kerstmannen stonden met hun sledes op het Piazza Navona, de favoriete ontmoetingsplaats tijdens de kerstdagen in Rome. Voor 15 gulden wilden zij met kinderen op de foto voor de Quattro Fiumi-fontein. Maar tot foto's maken kwam het niet. Eén van hen was teveel, zo vonden beiden. De discussie liep steeds hoger op. Eén 'Babbo Natale' belandde in het ziekenhuis, waar hij minstens tot kerst zou moeten blijven.

Corriere della Sera, Milaan, 12 december 1995

STRIP: LORENZO MATTOTTI - VERTALING: ARCO VAN OS - LETTERING: RUDY VROOMAN